

BÚCSÚZUNK

A KÖZGAZDÁSZ ezzel a számával búcsúzik a tanévtől.

Minden olvasónknak sikeres félévzárást, kellemes nyaralást, jó pihenést kívánunk!

Legközelebb szeptemberben jelentkezünk.

A szerkesztőség

KÖZGAZDÁSZ

A BUDAPESTI KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXXVIII. ÉVFOLYAM, 10. SZÁM

ÁRA: 10 FORINT

1995. JÚNIUS 8.

Június 13.: Összoktatói értekezlet Válságkezelés és programalkotás 136 millió forint elvonás

Sorsdöntő kérdésekkel birkózott május 31-én az az egyetemi tanács ülés, amelyre hosszú évek óta először a tanszékvezetők is meghívást kaptak. Először a válságintézkedések kerültek terítékre, megérkezett ugyanis az egyetemre a Művelődési Minisztérium hivatalos értesítése, amelyben közlik, hogy 1996-tól 121 115 ezer forinttal csökkentik az egyetem rendelkezésére álló bérkeretet. (Ez a márciusban elvont 15 millió forinttal együtt több, mint 136 milliós érvágást jelent.) A dokumentum úgy fogalmaz, hogy az összeget

egy „normatív számítási modell alapján” számították ki, amely szerint ez a „megtakarítás” 105 oktató és 60 nem oktató dolgozó elbocsátásával érhető el. Sikeres volt tehát a felsőoktatási intézmények vezetőinek az a törekvése, hogy az elvonás bértömegesökentést jelentsen, és ne közvetlen, keretszámok alapján megvalósuló elbocsátásokat – állapította meg Andorka Rudolf. A rektor ezután azonnal távozott, hogy a miniszterelnökkel találkozzon és személyesen tárgyaljon vele az egyetem álláspontjáról, amelyet a napok

ban levélben is eljuttatott hozzá. A levelet a 3. oldalon közöljük.

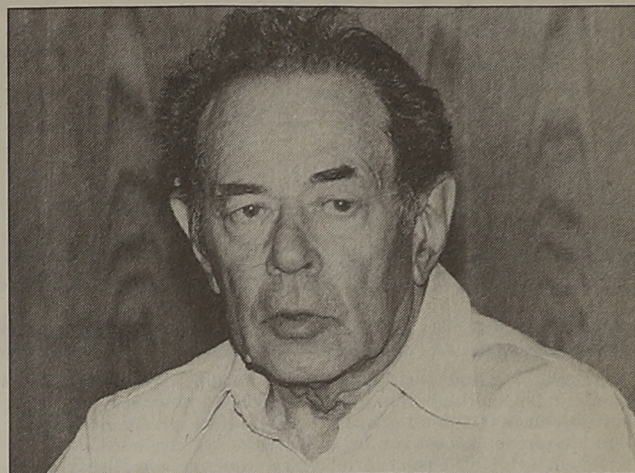
(A tárgyalásról ebéd előtt tért vissza Andorka Rudolf. Elmondta, hogy annak eredményeképpen a miniszterelnök rádobott, hogy a Közgazdasági Egyetemre nagyobb elvonást róttak, mint más intézményekre. Horn Gyula jóindulatáról biztosította a rektort, és közbenjárta ígért egy olyan találkozó érdekében, amelyen a Művelődési Minisztérium, a Pénzügyminisztérium és az egyetem képviselői tárgyalnának. A művelődési miniszterrel váltott néhány mondat során

Fodor Gábor „ezek csak irányelvek” szavakkal kommentálta a minisztérium levelét. Andorka Rudolfnak nem erősítették meg azt az újsághírt, hogy októberben újabb 15 százalékos elvonás várható.)

A rektor távozása után Temesi József vette át a szót. Elmondta, hogy a vezetés eddig mérsékelt, érvelően alapuló magatartással próbálta jobb belátásra bírni a kormányzati döntéshozókat – többé-kevésbé hiába. A felsőoktatási intézmények nem egységesek az intézkedéssel szemben.

(Folytatás a 3. oldalon.)

Kornai: Biztató jelek a szakadék szélén

Legutóbbi itteni előadása óta jelentős változás állt be Kornai Jánosnak a magyar gazdaságot illető véleményében. A '92-ben félfordulatot hirdető professzor mindkét kormányt felelőssé tette amiatt, hogy Magyarország mára olyan veszélyzónába került, hogy helyzetének következményei kiszámíthatatlanok. Nemcsak a külföldi hitelezők meredeken romló véleményére alapozta ez utóbbi megállapítását, hanem – többek között – arra a tényre is, hogy hazánk '93-ra és '94-re vonatkozó külső egyensúlyi adatai annyira rosszak, hogy alig van hozzájuk fogható a nemzetközi gazdaságtörténetben, s ahol mégis előfordult, ott utána katasztrófa történt. Kornai a törlesztések leállítását képtelen gondolatnak minősítve, hat gazdasági manőver mentén változtatta fel a menekülés esélyeit: a forintleértékelés, az importvámptólék bevezetése, a belső kereslet szűkítése, a bérnövekedés fékezése, a konvertibilitás felé mozdulás és az exportösztönző hitelhetőségek együttes alkalmazása szükséges a válság kezelésére, miközben kérdés, hogy mindez elégségesnek bizonyul-e. Korábban volt némi mozgáster a tekintetben, vajon a külső adósság csökkentése, a belső pénzügyi egyensúly javítása vagy a növekedés kapjon elsőbbséget. Most azonban olyan súlyos a helyzet, hogy a külső egyensúlyi helyzet javítására kell mindenekelőtt törekedni, még akkor is, ha ebből az infláció növekedése következik. Az inflációt azonban sikerrel 30 százalék alatt kell tartani, mert ha nem sikerül, akkor a hiperinflációs spirál mindent elsöpörhet. A kormány március 12-i döntései jó irányba mutatnak, biztató jelekre van kilátás, a gazdaság stabilizálása azonban jelenleg a politika szféráján múlik, meg az állampolgárok magatartásán. A stabilizációt aláásó, elfogadhatatlan viselkedésként értékelte Kornai János a – főleg szakszervezeti indíttatású és publicisztikákban, de például a vasutasstrájk során is megfigyelhető – bérkövetelésre uszító tendenciákat.

A költségvetési deficit csökkentésével kapcsolatban a magyar – és általában a „poszt-szocialista” – adózási morált katasztrófálisnak minősítette a professzor: a szürkegazdaság mi vagyunk, s amíg bennünket adókerülő magatartás, áfacsalás, számla nélküli teljesítés, zavaros eredetű készletből való vásárlás jellemez, addig nem segítők, hanem akadályai vagyunk a stabilizációs folyamatnak – tette hozzá. A mai magyar gazdasági esélyekre Kornai szerint a játékelméletben használt fogolydilemma jellemző, azaz: ha a résztvevők megegyeznének egymással, kevesebb hasznuk lenne, mint győztesként, de több, mint vesztesként, s a nagy kérdés, hogy önző vagy együttműködő lépésre szánják-e magukat a foglyok. Magyarországon mindenki a saját érdekéért küzd, s ezzel teljes önpusztításba sodorja az országot, konkretizálta állítását. Leszögezte, hogy redistributív követelések okozta válságok esetén az eddigi történelmi tapasztalatok szerint populista kormány kerül hatalomra, amit teljes gazdasági csőd, majd katonai diktatúra követ. Magyarországi számára az most a nagy kérdés, meg lehet-e ezt akadályozni önmérséklettel, hatalmi szóval, társadalmi megállapodással. Ez a válság Magyarország Öböl-háborúja, amikor minden pártviszályt, egyéni ügyeskedést félre kellene tenni, de ennek egyelőre nyoma sincs a professzor szerint. Sőt, a politikai stabilitást gazdasági eladósodás árán vásárolta meg a rendszer, s ezen a rossz üzleten a politikai pártok kerestek, a lakosság vesztett.

A vita során Andorka Rudolf az egyetem kívánatos stratégiájáról kérdezte Kornai Jánost. A válasz egyértelmű volt: a nemes elviség példamutató stratégiáját kövessek az egyetemek, különösen a közgazdaságtudományi, amelytől leginkább elvárható a makroszintű gondolkodás. Annak ellenére, hogy a felsőoktatásra vonatkozó döntések szakszerűség, tisztesség és demokratikus alapelvek betartása szempontjából is kívánivalót hagynak maguk után, el kell fogadni, hogy a status quo nem tartható fenn, az országos megszorításokból az egyetemnek is ki kell vennie a részét; sumákolni nem tanácsos, gyorsan és kegyetlenül meg kell tenni a válsághelyzetből következő lépéseket.

Arra vonatkozóan pedig, hogy kap-e Magyarország és Közép-Európa méltányos külső segítséget a „gulyásámenethez”, Kornai professzor leszögezte: a világ gazdagabb része hihetetlenül kicsinyes, zsugori és szűk látókörű a poszt-szocialista országokkal szemben, s ezt a világtörténelem fekete lapjain őrzi meg...

M. G.

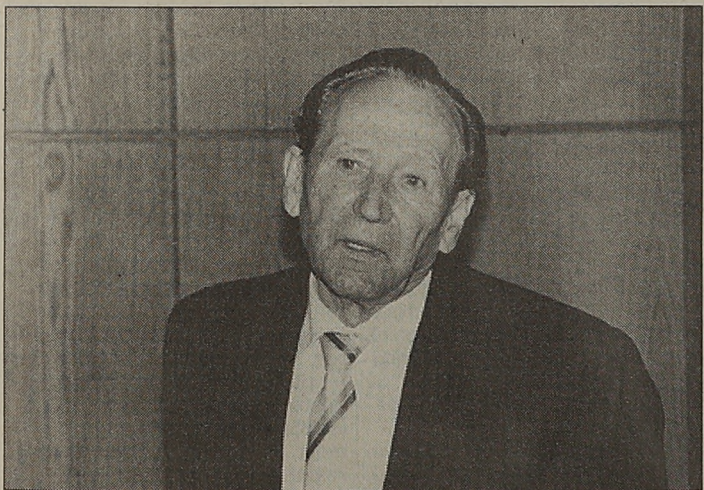
Magyar díszdoktorok Kolozsvárról, Brüsszelből

Meghitt hangulatú ünnepi tanácsülésen avatta díszdoktorrá az egyetem Imreh Istvánt és Lámfalussy Sándort.

Az egész életével, pályájával Kolozsvárhoz kötődő Imreh István meghatott szavakkal és Bölöni Farkas Sándorról szóló székfoglaló előadásával köszönte meg az egyetem elismerését. Bölöni rövid, 47 évet átfogó életének példáján mutatta be, mekkora hatása lehet a szerény, átgondolt szakértői viszonyulásnak egy korszak, város életére. Az olvasóegyletet, kollégiumot szervező, színházat rendbe tevő, újságot alapító, könyvet író, sportegyletet kezdeményező, takarékpénztárt, segélyegyletet létrehozó Bölöni életét ma is érvényes példaként mutatta be. A jövedelmének átlagosan 18 százalékát közélra fordító utazó reformer korai halálával fizetett szenvedélyeiért (kávé, szerencsejáték, pipázás), ám élete ma is példázza, hogy értelme van a megfontolt önfeláldozásnak.

Lámfalussy Sándor fölidézte, milyen megfontolások alapján hagyta el az országot 1948-ban. Emlékeztetett rá, mennyire rendjén való dolog, hogy kis nemzet tagjai nagy dolgokat külföldön visznek véghez, s arra is, hogy a masszív emigráció ellenére elég sok jó közgazdász maradt Magyarországon ahhoz, hogy a tervgazdaság elemzésével, majd lebontásával nagymértékben hozzájáruljon a szabad Magyarország létrejöttéhez. Magyarországnak az Európai Közösségbe való reintegrációját előrehaladottnak jellemezte, a magyar gazdaságpolitika gondjairól szólva azonban megállapította: a baj nem az, hogy kevés a szakszerű tanács, hanem hogy a politikusok képtelenek egymással megállapodásra jutni, és gyorsan végrehajtani a szükséges intézkedéseket.

Székfoglaló előadásának további részében az európai monetáris unió előkészítéséről beszélt Lámfalussy Sándor.

Imreh István 1919-ben született Sepsiszentkirályon, közgazdászdiplomát a Kolozsvári Tudományegyetemen szerzett. Ezt hamarosan bölcsészdoktori cím követte. A kolozsvári egyetemen gazdaság- és társadalomtörténetet tanított, később statisztikát is. Gazdaságtörténeti, történeti demográfiai kutatásokat folytatott, részt vett falukutató vizsgálatokban is. Tanulmányainak nagy részét románul is kiadta.

Imreh István 65 éves korában nyugdíjazták, majd publikációs, illetve hivatkozási titalom alatt állt. 1987-ben Budapesten jelent meg kötete. A Magyar Tudományos Akadémiának 1990 óta külső tagja.

Lámfalussy Sándor 1929-ben született, tanulmányai közben Belgiába távozott, 1953-ban a Louvaini egyetemen szerzett közgazdasági diplomát, majd 1957-ben Oxfordban Ph.D. fokozatot. A hatvanas évek elején a Yale Egyetemen volt vendégprofesszor, majd visszatért a Louvaini egyetemre, amelynek jelenleg is professzora. 1955-től a Banque de Bruxellesben közgazdászként kezdett dolgozni, később igazgatósági elnöke lett az intézménynek, 1975-ben pedig a Banque Bruxelles Lambert ügyvezető igazgatójaként folytatta karrierjét. Erdemmel elismeréseként a belga király bárói címet adományozott neki. Időközben a Nemzetközi Fizetések monetáris és közgazdasági fősztályának vezetője, később e bank vezérigazgatója lett. 1994 óta az Európai Monetáris Intézet elnöke.

Pályázati felhívás a Skála-Coop Rt. tanulmányi díjra

A Skála-Coop kezdeményezésére a Skála-Coop és egyetemünk között 1986. március 16-án aláírt megállapodás alapján a Skála-Coop – a hallgatók mind színvonalasabb szakmai és közéleti tevékenységének ösztönzésére – jelentős összeget bocsát az egyetem rendelkezésére. A felajánlott keret tanévenként – komplex értékelés alapján – az évfolyamok legjobb eredményt elért hallgatóinak jutalmazására, továbbá egy-egy részterületen (pl. tudományos munka) kiemelkedő teljesítményt nyújtó hallgatók anyagi elismerésére fordítható.

E tanévre az erre a célra felajánlott összeg 350 000 forint. Ebből az I., II., III., IV. évfolyamon évfolyamonként egy-egy I., II., III. díj és néhány különdíj az e tanévi teljesítmény alapján a következő tanévvizitán kerül kiosztásra. I. díj 40 ezer, II. díj 25 ezer, III. díj 15 ezer, a különdíj pedig 2-5 ezer forintot jelent.

A komplex értékelés és rangsorolás a következők alapján történik:

1. Tanulmányi eredmény maximum 40 pont. A két félév tanulmányi eredményének együttes átlaga legyen legalább 4,0. (A tanulmányi átlagot a dékáni hivatalok igazolják.)
2. Szakmai tevékenység maximum 15 pont. Értékelés elemei: tanulmányi verseny, házi dolgozat, tanszéki munka, SG-ben végzett oktatói, az Economixban, az AIESEC-ben és a szakkollégiumokban végzett szakmai munka. (A munkát az adott terület vezetője igazolja.)
3. Tudományos munka (TDK) maximum 20 pont. Értékelés alapja: az elfogadott TDK-dolgozat száma és helyezése. (Az értékelést a hallgatói tudományos tanács végzi.)

4. Közösségi munka maximum 8 pont. Értékelés alapja: egyetemi és kari tanácsigazgatói munka a különböző hallgatói közösségekben végzett szervezési munkák. (A tevékenységet az adott terület vezetője igazolja.)
5. Közművelődési tevékenység maximum 7 pont. Értékelés alapja: művészeti együttességekben, Közgazdász vagy más lap munkatársaként végzett folyamatos munka. (A tevékenységet az adott terület vezetője igazolja.)
6. Sporttevékenység maximum 7 pont. Csak az aktív, versenyszerű sportolás értékelhető az elért eredmény alapján. (A sportvezető igazolja.)
7. A kuratórium pontszáma maximum 3 pont. Az előző tényezőkhöz nem illő, ott nem értékelhető tevékenység, magatartás alapján.

A Skála-Coop díjai pályázati úton nyerhetők el. Pályázhat és értékelésre kerül minden hallgató, aki nem áll fegyelmi eljárás alatt és a vázolt tanulmányi követelményeknek (tanátlaga négyes) megfelel. A díjakat a fenti szempontok alapján 3 tagú kuratórium ítéli oda. Tagjai a Skála-Coop vezérigazgatója, az egyetem rektora, a hallgatói tagozat vezetője vagy megbízottjai.

Az egységes követelmény és értékelés biztosítása érdekében a pályázatra illetékes dékáni hivatalok tanulmányi előadóitól, továbbá a hallgatói tagozaton átvett pályázati lapokat június 30-ig kell leadni a tanulmányi előadóknál.

Kollarik Amália
kuratóriumi titkár
gazdaságföldrajz tanszék

A Közgáz a legeredményesebb

Egyetemünk a budapesti felsőoktatási intézmények minden bajnokságában, minden sportágban indult az 1994/95-ös tanévben. A Közgáz az idén a legeredményesebb a budapesti felsőoktatási intézmények közül, és az itteni létszámból képest is a legjobb eredményt produkálták sportolónk. Ezzel elnyertük a Népsport által a legeredményesebb felsőoktatási intézmények felajánlott kupát.

A helyezések: női kosárlabdacsapatunk az NB I.-ben 11. lett. Női asztalitenisz-csapatunk bent maradt az NB I/B osztályban. Cselgáncscsapatunk harmadik lett az NB I.-ben. Női röplabdacsapatunk osztályozót játszik az első osztályban maradásért. Férfi kosárlabdacsapatunk a MOL Egyetemi NB II-es bajnokság 6. helyén végzett. A férfi röplabdások és asztaliteniszcsapatok Budapest I. bajnokságában játszottak.

Nyári programok: a felvételi időszakban, június 12-től 30-ig napközis sporttábor szervez a tési tanszék. Szőrfutóklubok lesznek Agárdon tanároknak és diákoknak egyaránt.

A programokkal kapcsolatban minden információt megadnak a testnevelés tanszéken.

Az egyetemi TDK-konferencia díjnyertesei

DIPLOMÁCIA SZEKCIÓ:

I.: Choma Kinga: Norvégia, a különc; II.: Szűcs Mariann: A Thatcher-kormány külpolitikája; Borsos Endre: A kelet-európai termostát modellje és a nemzeti identitás; III.: Széchy Balázs: Ökodiplomácia helyett ökögyaromatosság; Zalai Csaba: A falklandi konfliktus.

ELMÉLETI KÖZGAZDASÁGTAN SZEKCIÓ:

I.: Radnai Márton: A vállalati nyereségadó opciós értékelése; II.: Macskási Zolt: Kis pénz, kis foci; Kónya István: Az emberitőke-modellnek hedonikus megközelítése, Szatmári Alexandra: Aukciók, avagy a képhe kerül, ha a Louvre képhe kerül.

FILÓZÓFIA SZEKCIÓ:

I.: Király Tamás: Paradigma és gyakorlati tudás; II.: Heinz Frigyes: Zarathustra mosolya; III.: Bánhegyi Péter: Oroszország; IV.: Koroncai András: Lét és ember; V.: Fekete Szabolcs: Szent Ágoston és a vallomások.

GAZDASÁGPOLITIKA SZEKCIÓ:

I.: Heinz Frigyes-Horváth Csaba: A pénzügyi unió gazdaságpolitikai következményei; II.: Schenk Tamás: Adórendszerek az átmenet gazdaságaiban 1990-94; III.: Kármán András: Arfolyam-politika Magyarországon 1990-1994.

GAZDASÁGTÖRTÉNET SZEKCIÓ:

I. helyezést nem adtak ki; II.: Bakay Zolt: Magyarország helye a német hatalmi politikában 1938-45; III.: Erdélyi Sándor: Az új szakasz; Szirtes Tamás: Gazdasági és politikai integráció az Európai Gazdasági Közösségben; Zánkai Katalin: Bécsi és budapesti piacok; Fekete Szabolcs: Arabia története és az iszlám születése.

IDEGENFOLGALOM, GAZDASÁGFÖLDRAJZ ÉS TURIZMUS SZEKCIÓ:

I. díjat nem adtak ki; II.: Marton Krisztina-Szekely Akos: Budapest és Párizs turisztikai adottságainak összehasonlítása; III.: Légrádi Zoltán: Budapest gyógy-idegenforgalma; Juhász Péter: Székesfehérvár és környéke idegenforgalma.

INFORMATIKA SZEKCIÓ:

I.: Benedek Gábor: Hotel California; II.: Mocsár László: Tömören képek, adatok; III.: Ókros István: Információs rendszer alkalmazása az egészségügyben.

JÖVŐKUTATÁS:

I.: Kóbor Akos: Társadalmi események előrejelzése; II.: Kertész Balázs: „Jöttöm, láttam, tönkretettem?” Az emberiség ökológiai kultúrája; III.: Szűcs József: A Dunánál, azaz a bős-nagygyarosi vízlepcsőrendszer múltja és jelene.

KÖRNYEZETGAZDASÁGTAN SZEKCIÓ:

I. Szabó László-Szabó Sándor: Az akkumulátor-termékdíj bevezetésének kérdése; II.: Tornóczky Gabriella: A jövő útja – a szelektív hulladékgyűjtés; III.: Szikszai Szabolcs: Zöldadózás – hazai alkalmazásokkal.

KÖZSZOLGÁLATI SZEKCIÓ:

I. Mizsei Szabolcs: A magyar kárpótlási törvénykezés – 1991. Egy közösségi döntés anatómiája; II.: Harmat László-Tönkö Andrea: A fővárosi fürdőigazgatás stratégiai terve, egy közszolgálati vállalat stratégiaépítésének kérdése; III.: Danhauser Rita-Szepesi Balázs-Ungvári Gábor: A normatív oktatásfinanszírozás kérdése Magyarországon. Esettanulmány a VIII. kerületi önkormányzat példáján; Mozsár Péter: Piaci lehetőségek és korlátok az egészségügyi finanszírozásban; Turner Anna-Bedő Imre: Közhatalmi információk rendszere; Különdji: Borsos Endre: Az utolsó utáni nemzedék – vázlat a Budapestben tanuló Erdélyi diákokról, avagy: van-e értelme ösztöndíj szintű humán erőforrás-gazdálkodásról beszélni?

MARKETING SZEKCIÓ:

I.: Rekecki Aliz-Meszlenyi Barbara: Megtévesztő üzenetek; II.: Harmati

László-Hermann Zoltán: Mosoporeklámok új megközelítésben; III.: Szendrői Gábor: A marketing története Magyarországon; IV.: Burján Andrea: A kávépiac jellemzői Magyarországon 1989-2010 napjainkig.

POLITIKAI GAZDASÁGTAN SZEKCIÓ:

I. Szajp Szabolcs: Érték versus értékmentesség; II.: Varga Mónika: Tünetkezelés vagy átalakulás? III.: Szabó Miklós: Samuelson-Nordhaus: Közgazdaságtan című művének elemzése; Szerencsi András: Kantianus vagy politikai legyen a közgazdaságtan?

POLITIKATUDOMÁNYI SZEKCIÓ:

I.: Donga Zita Dalma: A Csepel Vas- és Féművek munkatársainak működése; II.: Székely Akos-Szikszai Szabolcs: Spanyolországi regionalista törekvések (A katalán és baszk autonómia); III.: Hégyel Botond: A két világháború közötti kultúrpolitika hatása a ballagásyarmati Balassi Bálint Gimnázium működésére; Schweitzer András: A politikai ideológiai rendszere; Tasnádi Gyula: A jugoszláv válság kezdetei (1988-1991).

PÉNZÜGYI SZEKCIÓ, PÉNZÜGYI PIACOK (MIKROPENZÜGY):

I.: Lukács Mónika: Állampapír; Tóth Norbert: Mit lehet tenni? A forintárfolyam-kockázat fedezése; Molnár József: A Budapesti Értéktőzsde gyenge értelemben vett hatékonyságának vizsgálata ökonometriai módszerekkel; II.: Macskási Zolt: BUX.

PÉNZÜGYI SZEKCIÓ (MAKROPENZÜGYEK):

I.: Biró Gergely és Karbi Péter: Aszimmetrikus információ és a pénzügyi közvetítőrendszer; II.: Jakab Zoltán: Tartalékok és racionális várakozások; III.: Rácz Gábor: Magánnyugdíj; Oravecz Kinga és Fazekas Roland: A jelzálog szerepe a hitelezési gyakorlatban.

SZOCIOLÓGIA I.:

I.: Kézdí Gábor: A Survey típusú vizsgálatok mintavételből eredő hibái; Kurucz Anita: Kooperáció és koordináció a társasházakban; II.: Bartha Attila és Martin József: Attitűdök metamorfózisa; III.: Jánki Béla: Mérhető-e az érthető?

SZOCIOLÓGIA II.:

I.: Molnár Emília: Kinek terem a tudás fája? Az iskolai és területi szegregáció; Kemény Vagyim és Kiss Károly: A presztizs. Elméleti megfontolások egy empirikus kutatás kapcsán; II.: László Flóra és Székér Szimonetta: Városszerkezet-vizsgálat. Keszthely; III.: Vincsek Lilla: Cigányországon az 1990-es években Magyarországon. Elutastottságuk jellemzése az Allport és Bogardus-féle skálák alapján.

TULAJDONÁLTALAKULÁS SZEKCIÓ:

I.: Szabó Zsófia: Monopóliumok privatizációja, elméleti kérdések és hazai példák; II.: Radó Márk: A tulajdonviszonyok átalakulása Csehországban és Szlovákiában; III.: Szűcs József: A vállalkozói szféra Magyarországon; Sere Péter: Államosítások és privatizációk „francia módra”; Nagy László: Vállalatvezetők a privatizáció „sodrában”.

KÜLÖNDJÍ:

I.: Ipar-Gazdaság című szakmai lap szerkesztősége publikálási lehetőséget ajánl fel: Radó Márk, Sere Péter, Szűcs József, Szabó Zsófia hallgatónak.

ÜZLETI STRATÉGIA SZEKCIÓ:

I.: Horváth Szabolcs: A GSM-rendszer Magyarországon; II.: Szuroni Ágnes: Autó- és alkatrészgyártás Magyarországon; III.: Dévényi Edit: Stratégia és üzletpolitika a Dunaholding Rt.-nél.

VÁLLALATGAZDASÁGTAN I. SZEKCIÓ:

I.: Bartók Adrienn: Is it O. K. to Talk about Ethics here? Havelka Erika: Etikai szempontok integrálása a vezetői döntéshozatalba; Krispán Tamás: A felelős vállalati koncepció ökológiai megalapozása.

Tíz nappal a nagy esemény előtt még teljesen nyugodt vagy. Az anyagot ugyan nem ismered, előadásra nem jártál, szemináriumra még úgy sem, de a többiek se tanulnak, nehogy már pont Te legyél ilyen stréber! Estként buli, így délelőtt az ágyban döglesz, délután meg kint a napon; sütteted a hasad és élvezed a vizsgaidőszakot.

Egy héttel előtte már megmozdul benned valami, valószínűleg mélyről az a jól ismert „neki kéne már állni...” érzés tör elő, de nem adsz neki esélyt, és rutinosan elnyomod. A közszolgálatban a Parlamenti Híradótól az Esti meséig mindent megnézel: hirtelen érteni kezded családod nőnemű tagjait, akik hétről hétre újra behódolnak Fridi zsenialitásának; de hogy egyszer a Jüingok is egy órán át fúrják az olajkutatkat a fejedben, azt aztán sohase gondoltad volna. Hát tessék, ez is megtörtént.

Aztán találkozol valakivel, aki hallott valakiről, aki látta azt, aki már ennyi meg ennyi oldalt kívülről fúj. Ekkor ér utol a végzetted: érzed, hogy most már nem lehet tovább húzni, nagy levegőt veszel, nekiülz és elkezded. Az igazán kínos meglepetések csak ezután jönnek: jé, mekkora anyagot vettünk (vettek a többiek) egy félév alatt! Úristen, milyen hosszúak ezek a cikkek; és egyáltalán, honnan lesz előadás-jegyzetem?! Az első száz oldal után a kezdeti lendület alábbhagy, megtorpansz, és mint leendő értelmiségi, rögtön a dolgok miértjéig kezded el firtatni. Hogy miért írt ez a szerencsétlen ilyen hosszú cikket, hogy hogyan lehetett 800 oldal csupa ilyen zagvasággal megtölteni, és egyáltalán miért kell neked pont ezt a hülyeséget megtanulni? Hiszen úgysem lesz rá szükséged soha az életben, és különben is,

A „háború” folytatódik

akkor lássad te még egyszerű ezt az egészet, amikor a hátad közepét. Három nappal vizsga előtt már a sanda gyűny előrevetíti árnyékát. Napjában százszor elmondod, hogy ebből a... tárgyából nem szabad megbuknod, és tudatosítod magadban, hogy ez után a vizsga után már semmi sem állíthat meg az alapidiplomáig. Ettől a perctől kezdve megváltozik az életed. Megszűnik a külvilág, nem hallasz, nem látsz, nem eszel, nem iszol, nem alszol, csak a koffeint tankolod magadba, de azt aztán mélytételenül. Természetesen a haverok, rokonok, ismerősök, barátok, barátok ilyenkor hívnak focizni, bulizni, temetésre, ballagásra, házasságra, még a közszolgálati is megembeleli magát egy BEK-döntő erejéig, de te egy apacs harcost megszégyenítő elszántsággal-küzdes a könyvekkel, és nem hagyod magad elcsábítani.

Vizsga előtti este arcod beesetté, tekinteted üveggé válik, mint egy tetszhalotté. Az anyagot már régen nem próbálsz megérteni; cigiről cigire gyűjtasz, miközben úgy érzed, a szavak értelmetlen sorrendje a tiéd, a könyv lapjaira esett szét, a ceruzádat tövig rágtad, s kihunyó tudatod mélyén csak egyet kívánsz: hogy legyen vége már.

Másnap bemész és levizsgázol. Meg vagy győződve róla, hogy a legnehezebb tételt, feladatsort te kaptad, a terebben megmoccanni sem lehetett, nemhogy puskázni, a vizsgáztató, felügyelő tanár meg egyenesen egy szadista volt. Aztán megtudod, hogy átmentél, és este már megkönnyebbülten sörözöl a haverokkal egy budai kiskocsma mélyén.

Persze csak a következő vizsgáig. Hiszen mindannyian tudjátok, hogy csak egy csatát nyertetek: a háború folytatódik.

Skoda László

Csökkenő telefonálási keretek „Egy vonalon” a BME-vel

Várhatóan csökkenni fognak a telefonálásra fordítható összegek a második félévtől kezdve. Ez azonban nem függ össze az ugyancsak július elsejétől bevezetendő személyre szóló kódhasználattal.

A Közgázon utoljára 1993-ban osztották fel a telefonálásra fordítható pénzkereket. Egyetemi szinten a nagyobb szervezeti egységek – például a karok, a főtitkári hivatal, a nyelvi intézet és a többi – képviselői állapotok meg a rájuk vonatkozó összegekről. A kisebb szervezeti egységek, például a tanszékek ezekből az első lépésben kialakított keretből részesedtek. 1993-ban a nagyobb egységek nem költöttek többet a rendelkezésükre álló keretösszegeknél (a kisebbek túllépési, illetve ki nem használható lehetőségei karonként ki egyenlítették egymást).

Nem készült új elosztás 1994-ben. Ezt az esztendő telefonálási szempontból zavarossá tette, hogy az egyetemet egyessel és kettessel kezdődő számokon is lehetett hívni. A Matáv nem tudta pontosan kiszámolni az azonos és mégis eltérő telefonszámokon folytatott beszélgetések díjait, ezért végül a Közgáz megállapodás alapján fizette ki az 1994-es évre vonatkozó telefon-számláját.

Az idén eddig az 1993-ban megszabott keretösszegek voltak érvényben. A második félévre várhatóan új kereteket kell kialakítani, mert csökkent az egyetemen központi forrásból telefonálásra rendelkezésre álló pénz. Az elosztás minden bizonnyal a korábbihoz hasonló módon történik.

Szintén a második félévtől lépnek életbe a személyre szóló kódok. Az ezek használatával kapcsolatos tudnivalókról körlevélben értesítették a tanszékeket és a többi szervezeti egységet. E változás életbelépésével az eddigi közvetlen városi telefonvonalakon ugyanúgy lehet majd fogadni hívásokat, mint eddig; az

k. s.

Az OTDK társadalomtudományi szekciójának közgazós díjazottai

GAZDASÁGTÖRTÉNET, -POLITIKAI, -SZOCIOLÓGIA, VEZETÉSEL-MÉLET, SZERVEZÉS ÉS VEZETÉSTUDOMÁNY, MENEDZSMENT ALSZEKCIÓ:

Leteyné László: Átalakuló struktúrák és rejtett kapcsolatok. Hálózatelemzés egy szatmári faluban (50 ezer forint); Mászás Péter: Piaci lehetőségek és korlátok az egészségügyi finanszírozásában (10 ezer forint); Tóth Eszter: A pénz és a pénzforgás a történelemben (5 ezer forint).

KÖMUNIKÁCIÓELMÉLET, TÖMEGKÖMUNIKÁCIÓ, SZEMIOTIKA ALSZEKCIÓ:

Batári Krisztina-Hanich András: „Élet és Irodalom, értelmiség és politika.” [Irák, költők, művészek önelítélt nyilatkozatai a magyar sajtóban, 1993. október 29.-december 30. (30 ezer forint)]; Kopasz Marianna-Paizs László: Az OTP Bank 1993 utolsó negyedévi reklámkampányának vizsgálata (könyvkiadás).

KÖRNYEZETVEDELEM, -GAZDASÁG, -BIZTONSÁG ALSZEKCIÓ:

Kopasz Marianna: Az emisszió ke-

reskedelempolitikai, intézményi kivitelezhetőségek vizsgálata Magyarországon (15 ezer forint); Nemcsics Róbert: Környezetgazdasági és energiapolitikai megfontolások Magyarországon létesített és létesítendő vízelépcsőrendszerekhez (15 ezer forint); Paizs László: Az erőművi légszennyezést csökkentő módszerek költségalapú vizsgálata (20 ezer forint).

POLITOLÓGIA, POLITIKATUDOMÁNY ALSZEKCIÓ:

Szabó Róbert: A kommunista párt és a zsidókérdés Magyarországon 1945-1956 (50 ezer forint); Széchy Balázs: Új világrövid előtt és után (15 ezer forint).

SZOCIOLÓGIA, SZAKSZOCIOLÓGIÁK ALSZEKCIÓ:

A Széchenyi István Szakkollégium falukutató csoportja (szerzők: a BKE, az ELTE, a Babes-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár, diákjai): A rendszerváltás után – falusi sorsforduló a Kárpát-medencében (50 ezer forint); Takács Károly: Racionálisan hazug döntések és választások [Ungvári Állami Egyetem (50 ezer forint)].

Régi terhelés új időrendben

Az egyetemi tanács döntése értelmében a következő tanévben hét helyett kilenc időszakra osztják fel a napi tanítási időt. A szünettel megszakított kétszer 45 perces órápáros helyett szünet nélküli, 75 perces órák lesznek, a 20 perces hosszabb szünetek pedig 15 percre rövidülnek. Az új rendet egy évre, kísérleti jelleggel vezetik be.

A testület ezt a döntését Csepai János oktatási igazgató előterjesztése alapján hozta. Az egyetemi tanács ülésén elhangzott, hogy a régi időszaki megterhelésével egész egyszerűen fizikailag képtelenség összeállítani a jövő évi operatív tantervet. Az oktatási igazgatótól megtudtuk, hogy a három plusz kezes képzéshez kapcsolódó terembeosztást évek óta igen nehéz elkészíteni. Hiányoznak a közepes méretű, 80-100 hallgató befogadására alkalmas helyiségek. A széles körű tantervi és tanárválasztási lehetőségek is növelik a teremtényit. Ugyancsak a választathóság bővülése az egyik legfőbb oka annak, hogy bizonyos órák „lehetetlen” időpontokra kerülnek, hiszen az egyes kurzusokra járó diákoknak igen eltérő egyéb kötele-

zettségei, órai lehetnek, s ezért esetleg csak késő délután található olyan időpont, amely mindegyiküknek megfelel közös órájuk megtartására. Az új időbeosztás nem csökkenti a követelményeket. Például a heti kétórás tárgyak esetén megrövidül a tanítási idő, míg a heti háromórás tárgyaknál időnyereséggel számolhatunk. Vagy az első három év heti összerhelése (percben kifejezve) változatlan maradt és a többi. Akármennyire nehéznek tűnik is, a tanszéknek meg kell próbálniuk a szükséges mértékben átszervezni oktatási rendjüket. A jövő év azért kísérleti jellegű, hogy kiderüljön, sikerül-e összeegyeztetni az új időbeosztást az oktatási igényekkel. Annyi bizonyos, hogy a Közgáz épületeiben rendelkezésre álló tervek száma és mérete adott, ezen a közeljövőben nem tud változtatni az egyetem.

Csepai János elmondta, hogy elkészült az első három évfolyam órarendje. Ebből már kiderül, hogy a felsőbb években az órabeosztás megváltoztatása ellenére, várhatóan néhány kurzus továbbra is késő délutáni időszakra kerül.

Válságkezelés és programalkotás

(Folytatás az 1. oldalról.)

Úgy tűnik, a mostani bérelvönást le kell nyelnie a felsőoktatásnak. Minthogy azonban ez csak az első leépítési hullám, el kell érni, hogy a második ne következzen be! Ennek érdekében az egyetemi tanács nyilatkozatot adott ki, amelyet a 3. oldalon közlünk.

Sokkal részletesebben tájékoztatnák az egyetem vezetői a bérelvönás egyetemi következményeiről azon az összejövetelen, dolgozói értekezleten, amelyet június 13-án tartanak.

A testület ezután tért rá tulajdonképpen napirendi pontjára, az egyetem közép- és hosszú távú fejlődésének kimunkálására. „Egyetemünknek újra önmeghatározási gondjai vannak”, valamint: „újra

kell fogalmazni az egyetem misszióját” – állapította meg az előzetesen kiadott vaskos dokumentumcsomagban *Temesi József*. Az előzetesen kiosztott tanulmányok alapján oktatási, kutatási, gazdálkodási alapkérdésekben való véleménynyilvánítást kért az egyetem vezetése a testülettől. A tízpercesre korlátozott felszólalások mellett is döntően „csupán” oktatási témák részletesebb megvitatására volt mód.

Egyetértés mutatkozott abban, hogy az egyetem pozíciókat veszített abban a folyamatban, amelynek eredményeképpen az ország 72 főiskolája és 22 egyeteme közül ma nagyon sokban folyik közgazdasági jellegű képzés.

Az egyetem bevételeinek jelenleg mintegy kétharmada származik

költségvetési forrásból; kívánatos volna, hogy ez az arány minél kisebb legyen. Lehetséges jövőbeli működési módok a közalapítvány tünik. Az egyetem három erős karral, 5000 körüli nappalis és 2000 posztgraduális hallgatóval, 450-500 oktatóval képzeli el a jövőjét, a három plusz kettes szisztémát alapvetően megtartva, de például a társadalomtudományi szakok esetében ötéves képzési formával is bővíve. Az egyetem továbbra is két idegen nyelv ismeretét követeli meg végzőseitől és színvonalas kutatást vár el oktatóitól. Kirajzolódott egy nagy létszámú térítéses nulladik évfolyam indításának minél előbb megvalósítandó terve és a nyelvoktatás részben ingyenes, részben térítéses új

formája. Kívánatos továbbfejlesztési irány a kreditrendszer, aminek leginkább infrastrukturális feltételei (tökeletes számítógépes nyilvántartás, elegendő terem, rugalmas tanterv és a többi) hiányoznak. A közeljövő tartalmi fejlesztései az egyetemi ágat érintik majd.

Az egyetem arra számít, hogy előbb-utóbb szervezeti összefonódásra kényszerül főiskolákkal, egyetemekkel. A társulások iránt nyitott, ám erős partnerként kíván ezeknek elébe menni, és az eddig felmerült intézmények mellett az ELTE felé is kapcsolatot keres.

A 29 hozzászólást részletesebben következő – rendkívüli – kiadásunkban ismertetjük.

K. S.-M. G.

Nyilatkozat

A Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem kibővített egyetemi tanácsa felelősséget érez nemcsak a közgazdászok képzéséért, hanem az oktatásnak és a tudományos kutatásnak az ország fejlődésében játszott szerepéért is, ezért szükségesnek tartja az alábbi nyilatkozat közzétételét:

Szakmai indíttatásunknál fogva megértjük, hogy az ország jelenlegi helyzetében rendkívüli és népszerűtlen intézkedésekre is szükség van. A stabilizációs csomag nem minden elemével értünk egyet, bírálatainkat azonban eddig igen visszafogottan, szűk szakmai körökben, a nyilvánosság eszközeinek felhasználása nélkül fejtettük ki.

Nem állítjuk, hogy a felsőoktatás egésze és ezen belül a gazdasági felsőoktatás kivonhatná magát a közös teherviselés jelszavát zászlajára tűző restriktív intézkedések alól, azt viszont nem tartjuk megfelelőnek, ahogyan a pénzügyi és a művelődési kormányzat a helyzetet kezelni kívánja. A várható végeredményt pedig riasztónak látjuk.

Az elmúlt néhány évben számos elemzés készült a magyar felsőoktatás helyzetéről, a jövő feladatairól. Ezek sokoldalúan bemutatják, hogy a magyar felsőoktatásban egyszerre van jelen a hiány és a pazarlás, a világszínvonalú oktató-, kutató- és fejlesztőmunka, valamint a gyenge, nemzetközileg jelentéktelen teljesítmény. A tanulmányok megállapítják, hogy a költségvetés jelenleg nemzetközi összehasonlításban és magyar történelmi visszatekintésben is igen keveset fordít a felsőoktatásra. Egyetértés mutatkozik abban is, hogy még ennek a csekély összegnek az elköltése is rossz hatékonyságú, többek között azért, mert a felsőoktatás szétaprózódott, és a felsőfokú képzésben nagy a nem perspektivikus szakok, szakmák aránya.

Mindebből természetesen nem vonható le az a következtetés, hogy még kevesebb pénzt kell a felsőoktatásra költeni. Éppen ellenkezőleg. Meg kellene határozni az elsőbbséget élvező területeket, hogy ezek kapják a beruházások nagyobb részét, s ugyanakkor az eszközök átcsoportosításával hatékonyabbá kellene tenni a meglévő erőforrások kihasználását. A Művelődési Minisztérium erre kísérletet sem tett, sőt az elfogadott alapelvekkel ellentétben, olykor az illetékes fórumok megkerülésével a felsőoktatás olyan szerkezeti, illetve intézményi bővítéshez nyújtott támogatást, amely csak rövid távú érdekeket szolgált.

Az oktatást – átalakítás helyett – sújtó mechanikus pénzelvonás a rossz szerkezetet konzerválja, sőt nagy eséllyel a rossz struktúra alacsonyabb szintű újratermelődéséhez vezet. Emiatt az oktatás minősége is romlani fog – mégpedig nemcsak az egyes egyetemeken és főiskolákon, hanem az ország egész oktatási rendszerében. A nemzetközi tapasztalatok egyértelműen tanúsítják, hogy a „szellemi tőke” alapja és fejlesztése a gazdasági fejlődés meghatározó tényezője. Enélkül egyetlen ország sem volna képes gazdasági bajain úrrá lenni, még kevésbé a fejlettebbekhez felzárkózni. Hazánkban pedig nincs, nem is lehet más tőkéje és útja.

Követeljük, hogy az irracionális alapokon folyó elbocsátásokat állítsák le, helyette ésszerű érveken nyugvó, a közelebbi és a távoli jövőt is figyelembe vevő intézkedések történjenek. Ésszerű áldozatvállalás elől a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem nem tér ki, de a vállalt küldetését lehetetlenné tevő döntések ellen határozottan tiltakozik.

Budapest, 1995. május 31.

Tisztelt Miniszterelnök Úr!

A Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem – szakmai indíttatásánál fogva is – azon intézmények közé tartozik, amelyek érték és megértik azt, hogy az ország jelenlegi helyzetében rendkívüli és népszerűtlen intézkedésekre is szükség van. Nem feltétlenül értünk egyet a stabilizációt szolgáló csomagterv minden elemével, bírálatainkat azonban eddig igen visszafogottan, szűkebb szakmai körökben és a nyilvánosság eszközeinek felhasználása nélkül fejtettük ki.

Azt sem állítjuk, hogy a felsőoktatás egésze és ezen belül a gazdasági felsőoktatás kivonhatná magát a közös teherviselés jelszavát zászlajára tűző restriktív intézkedések hatása alól! Nem tartjuk viszont megfelelőnek azt a módot, ahogyan a pénzügyi és művelődési kormányzat a helyzetet elemzi, a végeredmény pedig kimondottan riasztónak látszik.

A felsőoktatásban végrehajtandó leépítések a képzés hatékonyságának mérésére alkalmatlan hallgató/oktató mutatószám alapján történnek. Ezen mutatószám normatívaként alkalmazása ad hoc módon került március 12. után a köztudatba, illetően felhasználását semmilyen érdemi vizsgálat, felmérés nem előzte meg, sőt a rektori konferencia kimondottan a március 22-i kormányrendeletben megfogalmazott „nemzetközi mérce” definiálhatatlanságát foglalta írásba. A művelődési tárca azonban nem tájékoztatott ezen egyszerűen látszó eszköz használatáról, s ezáltal az utóbbi egy hónapban az érveket és tárgyalásokat teljes mértékben nélkülöző, átláthatatlan, kulisszák mögött folyó alkudozások nyomán az intézmények normatívák igencsak rugalmas mozgásba lendültek. Mindez könnyen dokumentálható.

A közgazdasági felsőoktatás hallgató/oktató „normatívája” 11-ről 14-re szaladt, a főiskolák és egyetemek gyakorlatilag azonos szintre kerültek. Az első változatokban egyetemünk az „átlagos leépítési mezőnyben” foglalt helyet, s ezt még talán tudomásul is vette volna. Mára az „élvonalba” kerültünk: ezáltal a bér- és létszámleépítés olyan mértékűvé vált, amelyet nem hagyhatunk szó nélkül. Miért nem tudjuk elfogadni az egyetemünknek kiosztott normatív értéket? Nem veszi figyelembe, hogy az egyetemen nemcsak oktatás, hanem magas szintű kutatás is folyik. A minőség egyszerűen nincs jelen a kialakult számháborúban. Miközben az egyetemetek a törvény megtisztelti azzal, hogy a tudomány fellegváraitként kezeli, a számok semmiféle különbséget nem tesznek egy főiskolai tanárség és egy akadémikus professzor között. Egy nyelvtóra és egy doktori kurzus órája azonos súlyúnak számítódik. A Ph.D.-hallgató egyenértékű az elsőéves gólyával.

Nem ismerik el azt a tankönyv- és jegyzetirői tevékenységet, amely tanszékeinken folyik: az elmúlt öt évben született megújult tananyagokat használja az egész gazdasági felsőoktatás – anélkül, hogy ez a munka náluk időt és kapacitást kötne le. A közgazdasági egyetem oktatói tanítanak is a főiskolák és egyetemek gazdasági karain, ezáltal paradox módon létszámot váltva ki ezen intézményeknél.

Az egyetem jó néhány témában az ország egyetlen vagy méltán legjobbnak tartott kutatóhelye. Nemzetközi kapcsolataink széleskörűek. Felvételünk folyamatban van Európa legjobb üzleti iskoláinak előkelő társaságába (tizenharmadikként egy olyan listán, ahol

a London School of Economics, az olasz Bocconi vagy a kölni egyetem van jelen). Mindeközben állandó pénzügyi problémákkal küzdünk, körülbelül a negyedét tudjuk kiküldeni Nyugat-Európába vagy az USA-ba részképzésre azoknak a hallgatóknak, akiknek erre lehetőségük lenne.

A közgazdasági egyetemen hagyományosan magas szintű nyelvi képzés folyik, hiszen nyelvtudás nélkül nem bocsáthatunk ki közgazdászokat. Természetesen így nyelvi tanszékeink is vannak, s ezeket nem szívesen nélkülöznénk. Az egyetem a gazdája Magyarország és talán Közép-Európa leggazdagabb és legmodernebb közgazdasági könyvtárának. Most ez is gondot jelenthet.

A közgazdasági szféra a felsőoktatás fejlesztési terveinek minden változatában kiemelt területnek számított. A túljelentkezés minden évben három-négyeseres, a hallgatók 110 pont feletti teljesítménnyel jutnak be intézményeinkbe. Hallgatói létszámemelésünket azonban akadályozza a fizikai kapacitáskorlát. Gyönyörű műemlék épületünkben és omladozó további épületeinkben megközelítjük a maximális befogadóképességet: nem az oktatólétszám, hanem a tanterem a szűk kapacitás. (Magunk is dolgozunk az oktatási formák racionalizálásán, de ezáltal legfeljebb néhány száz hallgató helye nyerhető.)

Véleményünk szerint a közgazdasági felsőoktatás nem leépítésre ítéltetett, hanem átgondolt fejlesztés után kiált!

A mostani intézkedések egy rossz felsőoktatási struktúrát konzerválnak. Nincs olyan erő, amelyik felvállalná a perspektivikus képzési területek preferálását, és a köztudottan nem perspektivikus, munka nélküli diplomásokat képző területek visszafelújítását. Ezáltal nagy az esélye, hogy a rossz struktúra egy alacsonyabb szinten termelődik újra: az a veszély fenyeget, hogy az oktatás minősége is romlani fog.

Elvileg egyszerű megoldás lenne, s egyetlen fillért sem igényelné, ha a meglévő forrásokat és kapacitásokat átcsoportosítva racionalizálnánk a felsőoktatást, s a fölösleges párhuzamosságokat iktatnánk ki. A tárca erre öt éve kísérletet sem tesz.

A felsőoktatás finanszírozási rendszere is reformra szorul. Szomorú, hogy a felsőoktatási törvény megjelenése óta csak egy verszengő normatív rendszerjavaslatra futotta. Maguk az intézmények jól tudják, hogy guzsba kötött gazdálkodásuk felszabadítása, néhány felvilágosultabb rendelet lendületet adhatna nekik anélkül, hogy a költségvetés terhei növekednének.

Kérjük, hogy az irracionális alapokon folyó leépítési hullám helyett ésszerű érveken és meggondolásokon nyugvó, a közelebbi és távoli jövőt is figyelembe vevő intézkedések történjenek. Ezen belül a közgazdasági egyetem nem tér ki áldozatok vállalása elől, de a jelenlegi megszorításokat követő újabb, vállalt küldetését lehetetlenné tevő döntések ellen minden eszközzel tiltakozni fog.

Lehetőséget kérünk érveink kifejtésére, egy racionális kompromisszum megkeresésére. Szeretnénk részt venni egy olyan fejlesztési koncepció kidolgozásában, ahol az ország és a felsőoktatás valódi érdekei jelennek meg.

Az egyetem vezetése nevében:

DR. ANDORKA RUDOLF
akadémikus, rektor

Élsportolók: kétfrontos harc

Hosszú évek óta nap mint nap ismétlődik ugyanaz. Üdvözlí az edzőt, a társakat és nekikezd. Adott a feladat és meg kell csinálni, akármilyen kedve is van. Lehet, hogy aznap fáradtabb, levertebb mint máskor, lehet, hogy gondjai vannak, de az is lehet, hogy egyszerűen csak barátaihoz hasonlóan előző este egy jó bulizott. Nála ez nem mentség. Kihagyásnak, lazulásnak helye nincs. Már folyik róla a víz, pólóját csavarni lehetne, alig kap levegőt, szúr az oldala. És jönnek az utasítások mit még, hogyan másként. Úgy érzi, lassan feladja. Testében szinte szétduzzadnak az izmok és a következő erősítő gyakorlatnál azt mondja, ez már embertelenség, de tudja, a java még hátra van. Ó nem az idővel küzd. Céljai, álmái nem az idővel a sikert, világszerepeken részt venni, egyszer

felállni a dobogóra és könnyezni a magyar himnusz alatt.

*

Egyik vidéki egyetemünk közgazdasági karára felvételi nélkül kerülhetnek be az élsportolók. Ez gondolatokat ébreszt az emberben. Először is felmerül az alapvető kérdés, hogy kik az élsportolók? Akik magyar bajnokságokon, világválogékon vesznek részt? Hol lehet meghúzni a határt, ami felett vagy alatt az eredményeket kiemelkedő teljesítményként lehet kezelni? Ugyanazon kategóriába tartoznak a fizikai sportban elért kimagasló eredmények, mint például egy szellemi sportban vagy egy Magyarországon kevésbé népszerű sportágban?

Másrészt mennyit számít, vagy számíthat-e egyáltalán egy egyetem presztízsében, hogy falai között

élsportolók tanulnak? Öregbíti-e egy egyetem hírnevét, hogy nemcsak miniszterek, vezető gazdasági szakemberek koptatták a padokat, hanem sportbajnokok is? Befolyásolhatja-e egy középiskolás döntését a konkrét egyetem kiválasztásában, hogy a sportélet ifjai szintén az adott intézményben tanulnak?

Egyetemünkön többször napirendre került ez a kérdés. A viták eredménye az lett, hogy a Közgázdon nem részesítik előnyben a felvételi során az élsportolókat, és az egyetem vezetése nem tervezi azt sem, hogy a jövőben ilyen szabályt bevezessen. A „rendes” felvételi procedúrán felvett sportolók szá-

míthatnak arra, hogy tevékenységüket figyelembe veszik a különböző tanrendi és vizsgabeosztási kedvezmények megadása során. Ugyancsak a sportolókat segíti a Jó tanuló – jó sportoló verseny, amely anyagi támogatást nyújt a sportban és a tanulásban egyaránt kiváló eredményt elérő diákoknak.

*

Egy vélemény a közgázos élsportolók köréből. *Bacsa Péter* (birkózó): Valójában nem sokan tudják a diáktársaim közül, hogy sportolok, hogy milyen helyezéseket értem el, de azt hiszem, nem is ez a lényeg. Némelyik tanár kedvezően értékeli sportháttérmet, viszont volt már olyan is, aki közölte, el kellene döntenem, hogy sportoló vagy egyetemista szeretnék-e lenni. En sem, és élsportoló társaim sem azt várjuk, hogy kiemeljenek minket és joggal elnyökhöz juttassanak, hanem csak azt, hogy például időpont-egyeztetési problémáknál vegyék figyelembe, hogy heti 7-8 edzésünk van. Úgy gondolom, aki vállalja azt, hogy ilyen kemény fizikai ter-

helés mellett az agyát is trenírozza, hozzájuthat ehhez a kedvezményhez. Azzal viszont egyáltalán nem értek egyet, hogy felvételi nélkül kerülhessenek be az egyetemre az élsportolók vagy az itt töltött évek alatt a sport miatt bármilyen vizsgakedvezményben részesítsék őket. Ugyanazt a diplomát kapjuk mi is, tehát ugyanazokat a követelményeket kell teljesíteniük. Bár létezik a Jó tanuló – jó sportoló versenykiírás, ami valahol elismerné a kettős helyállást, de abban, véleményem szerint a sportteljesítményekért adható pontszámokat teljesen aránytalanul alapították meg. Nem értem, hogy lehet például ugyanazon pontszámmal díjazni egy Eb V. helyezést és egy országos II. osztályban elért győzelmet.

En örülök, mikor egy külföldi verseny során a sikeres szereplés után elmondhatom magamról, hogy a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetemen tanulok. Jóllesne, ha az egyetem is odafigyelne ránk és egy kicsit büszke lenne sportoló diákjaira.

K. A.

75 ÉVES AZ EGYETEMI SZINTŰ KÖZGAZDÁSZKÉPZÉS

VI.

A közgazdasági szemináriumok

A korábbi írásokból egyértelműen kiderült, hogy a XIX. században és a XX. század elején a közgazdasági ismeretek oktatása hazánkban egyrészt erős német, illetve osztrák hatás alatt állt, másrészt az, hogy a közgazdasági tárgyak oktatására egyetemi szinten csak a jog- és államtudományi karokon, valamint a Műegyetemen került sor. A közgazdasági jellegű tárgyak oktatása többek között olyan nevekhez kapcsolódott, mint a budapesti jog- és államtudományi karon Kautz Gyula, Földes Béla, Láng Lajos, Mariska Vilmos, a Műegyetemen pedig Gerlóczy Gyula, Gaál Jenő, Mandelló Gyula és Heller Farkas. Nem volt ez másként a közgazdasági szemináriumokkal sem. A szemináriumok megjelenése a felsőoktatásban azzal a felismeréssel függött össze, hogy az oktatás nem alapulhat csak az előadásokon. Az egyetemi oktatás igen sokáig jóformán csak az előadásokra szorítkozott. A XVIII. század végén, a XIX. század elején egyre többen ismerték fel, hogy az előadások pusztán hallgatása – habár a diákok számára nagyon kényelmes – elszoktatja őket az önálló munkától. A tudást viszont nem lehet a fejekbe betöltsérezni, hanem annak elsajátítása komoly munkát, erőfeszítést követel a diáktól. Az elmélyültebb, önállóbb munka számára vélték lehetőséget a szemináriumokban. Ilyen megfontolások alapján alakultak a különböző egyetemeken a filozófiai (bölcseleti), történeti szemináriumok. A XIX. század közepén pedig megjelentek a közgazdasági szemináriumok is. A lipcsei egyetemen Roscher 1849-ben megalapítja a *Staatswirtschaftliche Sozietat*ot, amely később *Kameralistische Gesellschaft* néven folytatja nagyrészt közgazdasági munkák megbeszéléséből álló tevékenységét. A jénai egyetemen ugyancsak 1849-ben szervezi meg *Adolf Schaumann* és *Gustav Fischer* az első tulajdonképpen közgazdasági szemináriumot, melynek vezetését 1863-ban *Hildebrand* veszi át. Az egymás után alakuló közgazdasági szemináriumok közül igen híres a *Knies* által *Heidelbergen* 1873-ban létrehozott, valamint a *Schmoller*, *Bücher* és *Knapp* nevével fémjelzett strasburgi szeminárium. A külföldi közgazdasági szemináriumok iránt részletesebben érdeklődő olvasók szíves figyelmébe ajánlom *Surányi-Unger Tivadarnak* a Magyar Közgazdasági Társaság 1922. december 13-i felolvasóülésén tartott – a Közgazdasági Szemlében 1923-ban megjelent – előadását.

Hazánkban az első ilyen jellegű szemináriumot a nemzetgazdaságtan és statisztika tárgyköréből *Földes Béla* hirdette meg az 1879/80-as tanévben, a budapesti egyetem jog- és államtudományi karán. Nem véletlen egyébként, hogy Földes nevéhez kapcsolódik az első közgazdasági szeminárium megszervezése. Mint ismeretes, Földes nem csak Bécsben, hanem Lipcsében is folytatott egyetemi tanulmányokat, és így a német történelmi iskola kiváló képviselőivel – akik jelentős szerepet játszottak a közgazdasági szemináriumok megjelenésében – személyes kapcsolatba is került. Az első évek tapasztalatai összegzésének és a szeminárium formá népszerűsítésének a *Nemzetgazdasági Szemlé* 1882. októberi számában Földes egy külön cikket szentelt.

Cikkében egyrészt rámutatott arra, hogy a jogászoknak miért van egyre inkább szükségük közgazdasági ismeretekre is. Ezzel kapcsolatban érvelés a következő: „*Itt van gazdasági egyleteink egyre szaporodó csoportja, itt a kereskedelmi és iparkamarák, az iparegyletek és ipartársulatok, részvénytársulatok, a községi, a megyei, végre a parlamenti ülésterem, melyek mindmegannyian alkalmat nyújtanak, hogy állampolgári kötelességeinket gyakoroljuk. És melyek ama kérdések, amelyek itt leggyakrabban föllepnek? Statisztikailag is ki lehetne mutatni, hogy bizony nagyon ritkán tisztán jogi kérdések, még*

ritkábban vallási kérdések, hanem túlnyomólag olyan kérdések, melyek gazdasági természetűek, és melyek megoldása helyes gazdasági alapismeretek és statisztikai adatok nélkül nem sikerülhet. A község kölcsönt kíván felvenni, helyi vasutat kíván építeni, vagy átvételt kell építeni a vízár ellen; a részvénytársulati közgyűlésen szóba kerül a nyersanyag jobb beszerzési módja, vagy a cikkek eladása érdekében felkeresendő új piacok; a gazdasági egyletekben szóba hozatik a jelzáloghitel, az uszora, a birtokminimum kérdése; mindezekben tanács és tájékozás nélkül állunk, ha nem ismerjük ama tudományokat, melyek par excellence századunk tudományai, a nemzetgazdaságtan és a statisztika! Azon idő, midőn a nyilvános kérdések sora *Verböcnyvel* és a *pragmatica-sanctio*val ki volt merítve, elmúlt, és jelenünk és jövőnk követeli, hogy ugyanolyan részletességgel ismerje a jelen és a jövő nemzedék a gazdaságtan és statisztika műveit mint őseink a *Tripartitumot* és a *pragmatica-sanctiót*!” Az elmúlt évszázad alatt hányszor és hányszor volt már vita tárgya, hogy kell-e a jogásznak közgazdasági ismeretekkel rendelkeznie és ha kell, akkor mennyivel és milyennel!

Másrészt a közgazdasági szemináriumok jelentőségét és szerepét kívánja bemutatni az olvasóknak. Egyebek közt azt írja, hogy a „használt módszerek sajátosságai, a jelenségek bonyolultsága, egyes részek nagy elvontságáig egyfelől, másfelől az élet változatossága által előidézett proteuszzerű átalakulás, és a napról-napra fellépő új jelenségek és új problémák, melyek a gazdaságtan és statisztika tárgyát képező életkörülmények fellepnek, az állami és társadalmi élet legfontosabb kérdéseinek helyes megoldásának abszolút lehetetlensége szigorú gazdasági és statisztikai ismeretek nélkül – mindmegannyi ok, mely sürgősen követeli a tanítás ezen eszközének felkarolását. Ha tekintjük azt, hogy mily csekély tudományos értéket hoz az ifjuság az egyetemre, ha szem előtt tartjuk, hogy az itt-ott található érzék a sok terhes vizsga által még elnyomatik, ha a pusztán előadásokon alapuló rendszernek semmittevésre csábító természetét szem előtt tartjuk, kétségtelen lesz, hogy az ily tényekkel szemben eredményt csak úgy érhetünk el, ha az egyetemi tanár munkára serkenti a hallgatókat, és munkában vezérli őket, a kellő módszerrel őket megismerteti, és munkálataikat ezen szempontból is felülvizsgálja, ha egyáltalában a tanulókkal közelebbi érintkezésbe lép, és egész személyiségével iparkodik rájuk hatni mindkét tudományban. Úgy a nemzetgazdaságtanban, mint a statisztikában, a közügy iránt érdeklődő fiatal emberekre annyi inger rejlik a tanulásra, hogy az, aki egyszer komoly műszakkal megismerkedett, annak komolyan fogja magát szentelni. Kevés tapasztalatomból is mondhatom azt, hogy nem ismerek egyetlen egy fiatal embert, aki komoly munkára bízta a tudományokkal foglalkozott, hogy azokat elhagyta volna, és rendszeresen elég mélyen hatolt be a tudományok annyira érdekes és vonzó titkaiba.” A szemináriumot Földes az egyetemi oktatás fontos eszközének tekintette, mivel ennek keretében rendszeres és módszeres munkára lehet szoktatni és tanítani a hallgatókat. Ezenkívül alaposabban meg lehet velük ismertetni az irodalmi forrásokat és bevezetni őket a tudományos kutatás elemeibe. A különböző referátumok, dolgozatok megvitatását pedig a nyilvános pályára készülők „képző előiskolájának” tekintette. Azt remélte, hogy a szeminárium munkába bekapcsolódó hallgatók, illetve „a közpályára készülő fiatal emberek csakugyan megtanulják majd, miképpen kell ezen disziplinnak bánni, miképpen kell azokat alkalmazni: miképpen kell társadalmi jelenségeket megfigyelni, és ezáltal alapos embereket fogunk nyerni mindazon körökben – parlament, hírlapirodalom, oktatás –, ahol ma a dilettantizmusnak igen

tág tere van.” Azt, hogy Földes szemináriumaiából valóban „alapos emberek” kerültek ki, bizonyítja többek közt a szeminárium fennállásának 25. évfordulójára, 1905-ben megjelent jubileumi kötet tanulmányai szerzőinek – a szeminárium egykori tagjainak – a névsora is, melyben olyan nevek szerepelnek, mint: *Fellner Frigyes* egyetemi magántanár, a közgazdaságtan tanára a Budapesti Kereskedelmi Akadémián, a Magyar Agrár- és Járulékbank vezértitkára; *Hegedűs Lóránt* egyetemi magántanár; *Kenéz Béla* miniszteri segédtitkár; *Márki Hugó* ügyvéd; *Navratil Ákos*, a nemzetgazdaságtan magántanára a budapesti egyetemen, a nemzetgazdaságtan, valamint a pénzügytan és a magyar pénzügyi jog nyilvános rendes tanára a Kassai Jogakadémián; *Somogyi Manó* egyetemi magántanár. Földes szemináriumain többek közt olyan problémakörök legkülönbözőbb kérdéseit dolgozták fel, mint például: a nemzetgazdaságtan módszere, az államháztartás, az államregények, a gabonavámok, a középosztályosodás, a kereskedelempolitika, a vasútpolitika, a tulajdonjog, a szövetkezetek, az agrárszocializmus, a szocializmus, *Széchenyi* közgazdasági nézetei, Magyarország gazdaságtörténete, a statisztikai módszerek, a bűnügyi statisztika, a háztartás-statisztika stb.

1905-ben a jog- és államtudományi karon *Láng Lajos* is indított szemináriumot statisztikából, ami bizonyos villongásokat is eredményezett.

1913-ban a királyi József Műegyetemen a posztgraduális képzést végző közgazdasági osztály keretében *Heller Farkas* iparpolitikai szemináriumot hirdetett meg. Az 1914/15-ös tanévtől pedig már három oktató szemináriumai közül válogathattak a hallgatók. *Heller Farkas* agrárpolitikai, bányászati és iparpolitikai, valamint szociálpolitikai szemináriumokat indított, *Mandelló Gyula* kereskedelem- és bankügyi, valamint statisztikai, míg *Zelovich Kornél* közlekedési szemináriummal gazdagította a választékot. A szemináriumokról szóló tájékoztatásban az órakeretre vonatkozó megjegyzés: „legalább hetenként fél napon át”. A világháború azonban nem tett jót ezeknek a szemináriumoknak. Egyrészt *Hellert* 1914-ben behívják katonának és Bécsben szolgál. Az egyetemnek csak 1916 második felére sikerült olyan beosztást kieszközölni számára, amely lehetővé tette, hogy hetente három napra Budapestre utazva megtarthassa óráit. Másrészt a jelentkező hallgatók sem fejezhették be tanulmányaikat. A három tanár szemináriumaira az 1914/15-ös tanévben 53, az 1915/16-osban 51, az 1916/17-esben 53 hallgató jelentkezett az első félévben. A második félévet azonban – a tanévek sorrendjében – csak 20, 7 és 6 fő végezhette el!

A jogi fakultáson és a Műegyetemen meghirdetett szemináriumok módszerei igen gazdagok voltak, és alkalmazkodtak a jelentkezők felkészültségi színvonalához. Ha sok volt a kezdő, akkor a tanár azt tűzte célként maga elé, hogy megtanítsa diákjait a tudományos gondolkodásra, a tudományos munka és kutatás leglemibb fogásaira és módszereire, felkeltse bennük a közgazdasági érdeket, megmutassa nekik, hogyan kell a gazdasági élet jelenségeit tudományos szempontból vizsgálni. Ha a jelentkezők tudásszintje megengedte, akkor a fő módszer az írásbeli referátumok felolvasása és megvitatása volt. Itt esetenként egy témát jártak körül a legkülönbözőbb oldalakról, vagy ki-ki érdeklődési körének megfelelően választott témát. A fentiekből kivül, hogy ezek a szemináriumok a mai proszemináriumok, szakszemináriumok és alternatív tárgyak elemeinek ötvözetei voltak és komoly szerepet játszottak hazánkban az elméleti közgazdasági szakemberek képzésében az egyetemi szintű közgazdászok képzésének megindulása előtt.

DR. MIHALIK ISTVÁN

TDK Kisvállalkozás szekció

Első ízben rendezett az egyetem a Kisvállalkozás-kutató Csoport önálló TDK-szekciót „Kisvállalkozás szekció” néven. A felhívásra 7 pályamunka érkezett, a nyilvános szekcióülésen ebből 6 dolgozat került felolvasásra.

Örvendetes tény, hogy mind a dolgozatok színvonalát tekintve, mind a kiosztott díjak tekintetében ez az első ízben megrendezett konferencia máris felveheti a versenyt nagy múltú elődeivel. Volt olyan dolgozat, *Kathi Ildikó*, *Monori Mónika* és *Nagy Nóra* műve: „Kisvállalkozás-Ösztönző Rendszer, avagy KÖR-benjárás” címmel, amelyről az opponensek, többek között *Bácskai Tamás* professzor az azonnali publikációs lehetőség kiállításra helyezésével nyilatkozott. Ez a dolgozat nyerte az I. díjat, és kapta meg a Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány I. díját, 25 000 Ft-ot. Az MVA egyébként egy 25 000-es I., 20 000-es II. és 15 000-es III. díjat ajánlott fel azon dolgoza-

tok szerzőinek, amelyek a legjobban mutatják be a kis- és középvállalkozások környezetét, helyzetét, lehetőségeit napjaink Magyarországon. Mind az egyetemi, mind az MVA II. díját *Berczik Abel* nyerte, az önkormányzati vagyongazdálkodásról szóló dolgozatával. E munka színvonala is olyan, hogy a kutatócsoport ajánlani fogja kiadásra, ugyanis az opponensek megítélése szerint is jó néhány önkormányzat használna forgathat hasonló kiadványt.

Az egyetemi TDK III. helyezette *Baross Csongor* és *Rácz András* a kockázati tőke magyarországi elterjedéséről írott dolgozatával. Náluk is, mint gyakorlatilag a legtöbb előadónál, feltűnő volt az előadás eleganciája és kiváló felkészültségük. Ezen erények értékeléséért elnyerték a SEED Vállalkozásfejlesztési Alapítvány különdíját is, az alapítvány klasszikus zenei CD-lemezeket ajánlott fel az arra méltó dolgozatok szerzőinek különdíjként.

Az MVA 15 000 Ft-os különdíját *Barta Balázs* nyerte az inkubátorházak vállalkozáselénkítésben betöltött szerepéről írt dolgozatával. A dolgozat különös erényeként, nem kizárólag szakirodalmi feldolgozásra támaszkodott, hanem egy, már több éve létező hazai inkubátorház tapasztalatait is összegezte munkájában.

Ötödik díjként az *Alisca Patent Gazdaságfejlesztő Részvénytársaság* különdíját kapta *Horváth Róbert*, *Somogyi Andrea*, *Bödös Krisztina*, *Holló Zita* és *Süveges Anikó* a „Fegyverneki kistérségi üzletfejlesztő modell” című dolgozatukkal. E dolgozat különös erénye, hogy a klasszikus TDK mozgalmi hagyomá-

nyokat eleveníti fel azzal, hogy nem elsősorban szakirodalmi feldolgozást, hanem szociológiai terepmunkát folytattak a hallgatók Fegyvernek nagyközségben, tárták fel a helyi lakosságban, gazdasági szervezeteiben, társadalomban lévő gazdasági potenciált, és fogalmaztak meg javaslatokat a nagyközség és a vonzáskörzetébe települt községek fejlesztése számára.

A SEED Alapítvány II. különdíját *Szűcs József* nyerte el a „Vegyes gazdaság kialakulása Magyarországon” című dolgozatával. A dolgozatot ért bírálatok döntő mértékben azt hiányolták, hogy a szerző, miközben túllentül sokféle témát tűz tollára, a finanszírozástól a vállalkozástámogatási intézményrendszeren keresztül egészen makrogazdasági kérdésekig és a gazdaságpolitikai alternatíváig, addig nem mélyed el kellőképp e rengeteg választott téma egyikeiben sem. A TDK szintjén még védhető e hiba, hogy a hallgató nem jól mérte fel erejét és idejét, és gyakori, hogy kellő kitartással a témák fókuszálásával egy következő fordulóban már kiváló évfolyamdolgozat, diplomadolgozat vagy más tudományos munka születik.

A Kisvállalkozás-kutató Csoport híven a vállalkozói dinamizmushoz, bőkezű szponzorokat talált az MVA, a SEED Alapítvány és az *Alisca Patent Rt.* személyében. Ez a tény és a dolgozatok színvonala egyaránt alapot ad arra a reményre, hogy rendszeressé válik a „Kisvállalkozási szekció”, az egyetemi TDK-konferenciák sorában.

DR. SZIRMAI PÉTER

A gazdaságföldrajz tanszéken már sokéves hagyomány, hogy tanulmányi utakon hazánk különböző régióit keresik fel a tanárok és a szakirányos hallgatók. Ebben az évben május 3-5. között Magyarország egyik depressziós térségével, Nógrád megyével ismerkedtünk.

A kirándulás első állomásán, Balassagyarmaton *Juhász Péter* polgármester a perifériára szorult volt megveszék helyi kiterítési pontjait elemezte. Szerinte a város könnyen oktatási centrummá válhat, alap- és középfokon ehhez megvannak az adottságai. A gazdag és izlően ben rendezett *Palóc Múzeum* néprajzi ismereteinket gyarapította. Ezt követően utunk a Párizsvölgybe vezetett, ahol miocénkori rétegek keresztmetését tanulmányoztuk.

A határmenti Ipolytánci Természetvédelmi Területen több millió éves kőületeket, ősnövényi lenyomatokat és őslátnyomokat láttunk a homokkő-lerakódásokban.

Este a szorospatáki szőlőskertben *Sári János*, a Nógrád megyei önkormányzat elnöki tanácsadója ismertette a megye gazdasági-társadalmi helyzetét, milyen koncepciót fo-

galmaztak meg a régió jövőbeli fejlődését illetően. *Sári János* úgy látja, hogy Nógrádnak főleg a centrum, Budapest felé kellene orientálnia.

Másnap Szlovákiában a rimaszombati Gömöri Múzeumot tekintettük meg, amelyet egy rimavölgyi kirándulás követett.

Pénteken a GATE kompolti kísérleti tan-

be. A főiskola látványosan próbál kitörni a válságágot okozta korlátok közül. Néhány éve az elsők között vezették be a távoktatást, amely révén ma már több mint negy-ezre nőtt a hallgatók száma.

A kirándulás záróprogramjaként a szakmai ismertetést színvonalas borkóstoló követte. Dr.

Nógrádi barangolás

Kiss Sándornak köszönhetően megismerkedtünk a borászat rejtelmeivel. Ezúton mondom köszönetet tanárainknak a lelkes, felkészült útközbeni ismertetőért, a sok hasznos látványért és szakmai programért, és hogy ilyen gondtalan, eseménydús három napban lehetett részünk. Külön köszönöm dr. *Ress Sándor*-nak az ÖKO Rt. elnöke vezérgazdájának hathatós anyagi támogatását, mely nélkül ez a tanulmányi kirándulás aligha valósulhatott volna meg ilyen színvonalasan. A diákok nevében:

Bugovics Norbert

Cél: a régió pénzügyi központjává válni

A nemzetközi és a hazai tőkepiacok helyzetét, valamint a budapesti tőzsde kilátásait elemezték a résztvevők azon a tőzsdekonferencián, amelyet az Egyetemi Vállalkozói Kollégium szervezett május 2-án és 3-án. A konferenciát Száz János, a Budapesti Értéktőzsde (BÉT) elnöke nyitotta meg. Az első előadást Czirják Sándor, az MNB alelnöke a nem-

zetközi tőzsdepiacok helyzetét elemezte. Figyelemre méltó – mondta –, hogy annak ellenére, hogy a kelet-közép-európai országok döntő fontosságúnak tartják a külföldi tőke beáramlását országaikba és a hitelhez jutást, a régió részesedése a tőkepiaci forgalomban az 1990-es 1 százalékról 1994-re 0,5 százalékra esett vissza. Magyarország hitelképességét tekintve

azonban a külföldi tulajdonos vagy maga is rendelkezik a szükséges tőkével, vagy más csatornákon keresztül képes megszerezni azt – kikerülve a tőkepiaci nyilvánosságot. Ennek megfelelően Mohai György szerint

nincs reális esély arra, hogy a Chinoin vagy a Matáv részvényei tőzsdére kerüljenek.

Vannak persze sajátos kivételek. A Primagáznál például a holland tulajdonos francia leányvállalata nyilvános, így a magyar cég esetében is tudják kezelni a nyilvánosságot. A Zwack Unicum Rt. pedig éppen előnyére használja ki az adatszolgáltatási kötelezettséget: mivel Magyarországon a sör kivételével szeszek italt reklámozni tilos, az adatközlés során a cég nevével a terméket is reklámozza. Egy kérdésre válaszolva az előadó elmondta, hogy a BÉT-en jelenleg tapasztalható hosszúnak a nyugati befektetők megnövekedett érdeklődése lehet az oka. Egyrészt az osztalékfizetések után a nagy intézményi

befektetőknél pótlólagos források keletkeztek, amit be kell fektetni. Másrészt néhány részvény (mint például a Fortex) esetében nagy eladási hullám volt. A legtöbb alap azonban meghatározott országalkációval működik, vagyis tőkéjének bizonyos hányadát egy adott országban kell befektetni, így ezek az intézményi befektetők most „bevásárolnak”. A befektetések szempontjából a legaktívabbak a londoni és az amerikai alapok.

Matits Agnes, a Nemzetközi Bankárképző Központ tanára az intézményi befektetők szerepéről beszélt, azon belül is egy ígéretes fejlődési lehetőségéről, a hazai nyugdíjpénztárakról.

A fejlett világban az intézményi befektetők ma már a tőkepiacok legjelentősebb szereplői. Magyarországon is a nyugdíjrendszer átalakítása nyomán jelentős megtakarításokat gyűjtőnek össze, amelyek – ha a tőzsdén is megjelenének – számottevő keresletet támasztanának. Ennek azonban ma még akadálya a jelenleg is működő nyugdíjrendszer, a hosszú távon való gondolkodás hiánya és az információhiány.

A második nap elsőként Borbély László András, a Pénzügyminisztérium munkatársa az állampapír-piaci tendenciákat elemezte. A költségvetés finanszírozási szükséglete miatt ma már egyre nagyobb mértékben kell rövid lejáratú állampapíro-

kat kibocsátani. A rövid lejárat azonban több évközi kifizetést is jelent, ami csak tovább fokozza a kibocsátási szükségletet. A diszkont kincstárjegyek között a három hónapos ma már 40 százalékot tesz ki. A három hónapos kincstárjegy igen érzékeny a pénzügyi változásokra, a kamattól függetlenül nagy a kereslet ingadozása. A hat hónapos diszkont kincstárjegy is egyfajta barométer szerepét tölti be. Ha a pénzügyi, gazdasági helyzet stabilizálódására számítanak a piac résztvevői, akkor felértékelődik ez az állampapír. Borbély László András nem tartja megfelelőnek a jelenlegi csúszóárfolyam-szabályozást; szerinte az

a forint reallértékelődéséhez vezet.

Véleménye szerint hosszabbítani kellene az állampapírok lejárat szerkezetét, s javítani a lakossági hozzáférés lehetőségét. A jegybanknak törekednie kell arra, hogy a kamatvárakozásokat befolyásolja.

Pacsi Zoltán, az Állami Értékpapír- és Tőzsdefelügyelet (ÁÉTF) elnöke az értékpapír-piaci szabályozás változásairól tartott előadást. Változatlan marad a piac önszabályozó jellege, de a jövőben bizonyos

korlátozott szabályozási jogkörrel kell kapnia az értékpapír-felügyeletnek.

Mivel az értékpapírtörvény nem tudja követni a piac gyors változásait, a felügyeletnek kellene bizonyos esetekben fellépnie.

Lényeges változásokra van szükség a brókercégek szabályozását illetően. Jelenleg csak normatív szabályokat kell telje-

síteni egy bróker cég alapításakor, ezek pénzügyi követelményei alacsonyak, s nincs egy olyan jelzőrendszer sem, amely a bróker cégek likviditásáról, napi anyagi helyzetéről adna tájékoztatást. Ennek következtében

több bróker cég nagyon veszélyes

– véli Pacsi Zoltán. A tervezett változtatások szerint megemelnék a bróker cégek alaptőke-követelményét. A bizonyos tevékenységet végzők esetében 20 millió forintra, a teljes körű tevékenységet folytatóknál 200 millió forintra. Bevezetnék egy újabb kategóriát is, mely az angolszász országokban elterjedt befektetési bankoknak felel meg. Ezek esetében az alaptőke-követelmény 750 millió fo-

rint lenne. Öröndetes tény, hogy több bróker cégnél (főként a külföldi tulajdonúaknál) már jelentős tőkeemelésre került sor. A tervek szerint tartalékképzésre is kötelezik a bróker cégeket, egyrészt az alaptőke függvényében, másrészt a végzett ügyletek után. A befektetők biztonságát növelné az el-képzés is, miszerint a bankokhoz hasonlóan

létrehoznának egy befektetővédelmi alapot,

amely egy bróker cég esetleges csődbe jutásakor nyújtana fedezetet a károknak.

A tőzsdekonferencia záróelőadását Rotyis József, a BÉT ügyvezető igazgatója tartotta. A tőzsde jelenlegi helyzetét és a fejlődés lehetőségét több körülmény is meghatározza. A BÉT

komoly versenyben kell hogy helytálljon, hiszen igen jelentős a tőzsdén kívüli piac, a részvények külföldi piaca, s a határidős ügyletek esetében pedig a Budapesti Árutőzsde jelent konkurenciát. Megszűnt a közép-európai vezető szerep,

a nyugati befektetők ma már előnyben részesítik a sokkal likvidebb varsói és a nagyobb kapitalizációjú prágai tőzsdét.

Kedvezőtlen az a tény is, hogy a BÉT jelenleg egy modern, de meglehetősen drága infrastruktúrával rendelkezik. Mindezek mellett az Európai Unióhoz való csatlakozás új versenyhelyzetet fog teremteni, melyben a BÉT célja, hogy a magyar nyilvánosan kibocsátott értékpapíroknak és a származékos ügyleteknek olcsó központi piaca legyen és a térség pénzügyi központjává váljon. Ennek érdekében haza kell hozni a magyar papírok külföldi forgalmát, s csökkenteni kell a költségeket. Rotyis József szerint van esély arra, hogy a BÉT Kelet-Közép-Európa vezető tőzsdéje legyen, hiszen Prága előnye abból fakad, hogy ott már túl vannak a privatizáción. Varsóban pedig nincs tőzsdén kívüli piac, és a

lengyel részvényekkel sem kereskedhetnek külföldön. Növelni kell a likviditást, s javítani a tőzsdén kereskedést megelőző és követő folyamatokat. Eszerint több figyelmet kell fordítani a befektető és a bróker kapcsolataira, erősíteni kell az információszolgáltatási kötelezettséget, és a könnyebb és olcsóbb kezelhetőség érdekében az értékpapírokat nem kell kinyomtatni, elegendő nyilvántartásuk. A BÉT ügyvezető igazgatója a jövőben javasolni fogja, hogy még az EU-csatlakozás előtt alakítsanak ki a térség vezető országai egyfajta tőkepiaci integrációt, melynek révén felkészülhetnek az uniós tagságból fakadó új helyzetre.

Szócs Katalin-Stelbaczy Tibor

S. T.

A katedréről a tőzsdére

Dr. Száz Jánost, a pénzügy tanszék tanárát választotta elnökévé április közepén a Budapesti Értéktőzsde (BÉT) tanácsa. Száz János 1976 óta tanít a Közgazdász, 1990 és 1993 között tagja volt az első Tőzsdetanácsnak. 1991 óta a Közép-európai Brókerképző Alapítvány elnöke. A tanár úrral az éppen aznap megkapott, még kevésbé „belakott” új elnöki szobájában beszélgettünk.

reskedést valahogy visszahozni. Lehet ezt akár kényszerrel is, például, hogy addig nem mehet külföldre egy részvény, míg két

telemben viszont fontos szerepe kell hogy legyen a tőzsdének és elnökének, hogy a pénzügyi közvetítőrendszert érintő stra-

évet nem forgott a pesti tőzsdén, de lehet az elszámolás gyorsabbá, a letéti őrzés biztonságosabbá tételével is. Lehetséges ugyanakkor a magyar részvények piacait úgy is megszervezni, hogy hagyjuk a papírokat külföldön is forogni, viszont kölcsönös információszolgáltatást várnánk, ill. kérnénk a pénzügyi központokkal, hogy Budapesten naponta tudjuk összegezni, hogy az egyes külföldön forgó papíroknak milyen volumenek voltak. Ezáltal egy virtuálisan egységes piacot lehetne teremteni a magyar papíroknak.

– Mikor Bokros Lajos, a tőzsde korábbi elnöke pénzügyminiszter lett, nagy várakozás volt tőzsdéi körökben, hogy az új pénzügyminiszter kedvezően fogja befolyásolni a tőzsde fejlődését. Lehet már ebből valamit érezni?

– A várakozások annyiban teljesülnek, hogy igen nagy tempójú munka folyik az ügyben, hogy hogyan kellene megváltoztatni az értékpapírtörvényt, a pénzügyi törvényt, és nyilvánvaló, hogy ez a munka gyorsabban megy, jobban az érdekeinket tükrözi, ha a pénzügyminiszter a mi oldalunkon áll.

– Bokros Lajos kinevezése után arról is beszélt, hogy szerinte a pénzügyi vezetés három egyenrangú vezető személyisége a pénzügyminiszter, a jegybank elnöke és a tőzsde elnöke.

– Ezt kétféleképpen lehet értelmezni. Egyfelől a konkrét gazdasági súlya a tőzsdé elnökének gyakorlatilag nulla, egy bankhálózat vidéki osztályvezetője nagyobb összegekről dönthet, mint én. Abban az ér-

tégiai kérdésekben, a privatizáció „mikéntjének eldöntésében kellő befolyással rendelkezzen.

– Van annak külön jelentősége, hogy egy egyetemi tanár lett a tőzsde elnöke?

– Igen, szerintem a tőzsdetagek elsősorban nem személyt választottak, hanem valamilyen státusú elnököt. Ha személyt választottak volna, akkor minden bizonnyal Járai Zsigmond vagy Simor András lenne az elnök. De ebben a státusban lehetnek olyan szituációk, például egy megbeszélés a Nemzeti Bankban Surányi és Bokros urakkal a következő állampapír-kibocsátás paramétereiről, ahová hamarabb meghívják egy egyetemi tanár típusú elnököt, mint például egy olyan el-

Azt álmodtam, hogy jó tündér vagyok és mivel derék embernek találtam magamat, felajánlottam, hogy jutalmul teljesítem három kívánságot. Egyben kikötöttem, hogy szokványos kérés (egészség, vagyon stb.) nem teljesítek, minthogy az ilyesmi a jó tündéri alapellátás körébe tartozik, magam viszont szaktündéri szolgáltatóknak vagyok bejegyezve.

– Harmadikra nem kívánok semmit – fordultam tündéri önmagamhoz.

– Aztán miért nem? – kérdeztem tőlem.

– Azért, mert a harmadik kívánság egy rossz kívánság. Már úgy értem, hogy három kívánság esetén a harmadik az utolsó, és én úgy érzem, hogy nekem még korai az utolsó kívánságról beszélni. Nem hiszem, hogy itt lenne az utolsó kívánság ideje.

Vegyük a legegyszerűbb esetet. Utolsó kíván valaki, aki halála előtt áll. És persze tud is erről. (Mert ha valaki kíván valamit, és közvetlenül ezután el is hal, akkor ez legfeljebb visszamenőleges minősíthető utolsó kívánságnak, de ez nem az igazi.) Itt is vannak balesetek. Előfordulhat, hogy valaki azért áll halála előtt, mert haldoklik. De például a kivégzést megelőző utolsó kívánságot a

Három kívánság

Harmadik kívánság

delikvens esetleg teljesen egészségesen adja elő, mégis ugyanúgy nem teljesül, mintha haldoklóként adná elő. Amennyire értesülve vagyok, rám egyik eset sem vonatkozik. Nem haldoklom és várható kivégzésemről sem kaptam egyértelmű tájékoztatást.

Persze utolsó kívánság nemcsak halálemellett összefüggésben lehet. Megeshet, hogy valakit kidobnak a kocsmából. Ilyenkor is szóba jöhet egy utolsó kívánság, például, hogy „legalább a sörömet hadd igyam meg” vagy „dobjátok utánam a kabátomat, szememet” stb. Erről jut eszembe, kidobni nemcsak kocsmából, hanem más hasonló helyről is lehet. Ilyen hely lehet a közalkalmazotti munkahely. Vajon van-e mód ilyen esetben utolsó kívánságot? Az eddigi kutatások szerint úgy tűnik, hogy van. Legfeljebb nem teljesül. A kívánság tematikailag jól körülhatárolható, rendszerint itt is a kidobólegényre vagy annak rokonságára vonatkozik. Például nem közölhetünk. Aki látta a Csirkefej c. darabot, az tudja, hogy a nem teljesen irodalmi nyelv szokászetének használata a kifejezés rendkívüli gazdagságával kecsegtet, de most nem drámát írunk.

Ennél a pontnál baráti jobb (vagy bal) nehezedett a vállamra. Tündéri lényem kért szót.

– Szóval, nem kívánság semmit harmadiknak?

– Miért, szerinted okom van rá?

SZIGETI ENDRE

– Tanár úr, hogyan tudja biztosítani az idejét elnöki teendői mellett? Mennyi ideje marad az egyetemre?

– Számomra az egyetem a legfontosabb, ezért az óráimat mindig megtartom a jövőben is. Ennek minden alá van rendelve. Ami meg ezután jön, az elkövetkező pár hónapban nagyon kiemelt prioritása lesz a tőzsdének, mert itt jelentős átalakítások előtt állunk. Legfőképpen az állampapírpiac gyorsultak fel úgy az események, hogy most villámgyorsan kell átgondolni egy csomó dolgot.

– Mik ezek a változások az állampapíroknál?

– Az alapvető kérdés, hogy az ügyben érintettek állampapírpiacot akarnak-e vagy hatékony értékesítési rendszert, a kettő nem ugyanaz. Az egy nonszensz, hogy banki betéteket már 28%-on elhelyez a lakosság, az állampapírokat pedig 85%-on kell teríteni, ami majdnem 10% pozitív reálkamatot jelent. Ennyit a költségvetés nem tud kifizetni. A vita arról folyik, hogy az állampapírok jelenlegi hozama egy piaci helyzetet tükröz vagy pedig az értékesítési hálózat gyengeségét. Ez utóbbit javítaná az elsődleges forgalmazói (primary dealership) rendszer, melyben az elképzelések szerint a legnagyobb bankok és a kellően nagy tőkeerővel (500 millió, egymilliárd forintos tőkével) rendelkező bróker cégek vennének részt. Ha egy jól szervezett bankközi állampapírpiac kialakulna, akkor viszont nem lenne értelme a továbbiakban a tőzsdei állampapír-forgalmazásnak, ami azt jelenti, hogy a tőzsde elesne a bevezetési és forgalomban tartási díjak nagy részétől. A részvénypiac hosszú távú fejlődését pedig pillanatnyilag az állampapírpiac jutalékai biztosítják.

– Ezek szerint a költségvetési kényszer miatt fel kell áldozni valamit a tőzsde oldalán?

– Nem feltétlenül. A költségvetési kényszer adott, s ebből egy nem túl kellemes dolog, egyfajta kiszorító hatás adódik. Eddig az értékpapírok forgalmazása a brókerkék kizárólagos joga volt, s ha ez megszűnik, akkor az egész tőzsdét újra kell gondolni. Ha az állampapír a bankok és a brókerkék közös dolga lesz, akkor egy olyan egységes, koncentrált piacot kell kialakítani, amihez az infrastruktúrát a BÉT adja. Itt aztán lehet a bankok likviditásmenedzselését, a promt állampapír-ügyleteket, a határidős kereskedéseket, opciós ügyleteket végrehajtani, nem feltétlenül a tőzsdeteremben, hanem a bankokhoz kihelyezett számítógépes hálózatokon keresztül.

– Sokan úgy tartják, hogy a pesti tőzsde nagy baja, hogy a magyar részvényeknek külföldön nagyobb forgalma van, mint idehaza.

– Tény, hogy a magyar papírok piaca szétaprózódott. Stratégiai kérdés, hogy most azt mondjuk, hogy ez így van jól, vagy pedig megpróbáljuk a ke-

A kiszámíthatatlanság újfajta veszélyforrás

A képzésről és a diplomáciáról Rostorányi Zsolttal

Az utóbbi években jó néhány új kezdeményezést indítottál után, miközben tanszékvezető és dékán is lettél. Gondolok itt a BIGIS-re, a Közép-kelet-európai Külügyi Iskolák Szövetségére és a kommunikációs másodszakirányra, melyeknek eredményessége iránt érdeklődöm. Milyen sikerrrel működik a BIGIS?

Továbbra is örömdetesen nagy az érdeklődés iránta. Változatlanul sokan jelentkeznek hallgatók, egyrészt olyanok, akik nemrég végeztek valamilyen felsőfokú oktatási intézményben, és vagy pályát akarnak módosítani, vagy külügyi területen szeretnének elhelyezkedni. Másrésztől különböző intézmények továbbra is viszonylag nagy számban iskolázzák azokat a munkatársakat, akik nemzetközi végzettséggel nem rendelkeznek.

Nő az érdeklődés vidéki kihelyezett programunk iránt is. Ajánlatot kaptunk az elmúlt hónapokban a szombathelyi és a győri főiskoláktól, valamint a Debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemtől, hogy indítsunk BIGIS kihelyezett tagozatot náluk is. A tárgyalásokat megkezdjük, de tekintettel arra, hogy kapacitásunk meglehetősen korlátozott, oktatónk nagyon leterheltek, alaposan át kell gondolni ezt a kérdést. Mindenképpen azt tervezük, hogy Északnyugat-Dunántúlon és Kelet-Magyarországon is indítsunk programot, amelyek viszont specifikusak lesznek a budapestihez képest. Nem az ál-

szándékunkban áll egy workshop megszervezése, ahová külföldi szakembereket is szeretnénk meghívni, és aminek a célja annak átgondolása, hogy milyen struktúrájú, milyen jellegű képzés indítva lenne a legcélszerűbb. Ugyanis tervünk az, hogy amennyiben sikeresebben bizonyul a másodszakirányképzés, akkor főszerkezetként, esetleg szakként is megindítjuk. Jóllehet a kommunikáció másodszakirány a társ.-tud. karhoz és a nemzetközi szakhoz kötődik, az oktatást már az első pillanattól kezdve tanszékközi együttműködés útján képzeljük el. Folyamatban van egy tanszékközi kutatócsoport felállítása, amelynek feladata lenne a képzés gondozása, hiszen már a jelen pillanatban is az egyetem különböző

egyetemről, hogy a jövőben az egyetemről is nagyobb számban vonjunk be kollégákat a képzésbe. A szakirány hallgatóinak nagy része kommunikációs területen szeretne a végzést követően működni. Viszont a kommunikációs képzés nálunk olyan szempontból lenne talán egyedi és különbözne az országban meglehetősen nagy számban folyó újságíróképzéstől, hogy a kommunikáció széles és elméletileg is értelmezhető, és ilyen módon kapna helyet az oktatásban. Ehhez remélünk segítséget a workshoptól.

Külföldön is érdeklődnek a képzésünk iránt, Franciaországból, az Egyesült Államokból jeleltek már olyan tanszékek, intézmények, amelyek hasonló profilú képzést folytatnak és szí-

a betervezett anyag egy részét is én írtam, amelyben azzal foglalkozom, hogyan folyik a világban a diplomataképzés, milyen gyakorlatok vannak, milyen volt eddig a magyarországi gyakorlat és melyek a mi elképzeléseink. A külügyben sorra kerülő megbé-

Mi az általános tapasztalat, a diplomáciai életben is érvényesül a gazdasági élet területén működő elv, hogy az erősebb, a gazdagabb ország, a nagyobb hatalom diktál a kisebbeknek?

Természetes tény, hogy vannak kis és nagy országok. Vannak olyanok, amelyek önmagukban is befolyásolják a világ gazdasági, politikai folyamatait, pozíciójuknál, erejükénél, potenciáljuknál, nagyságuknál fogva. Ezt a tényt el kell fogadniuk a kis országoknak. De hogy mennyire az erő diktál, az nem csupán gyakorlati, hanem elméleti kérdés is. Vajon a mai világ egypólusú vagy többpólusú, az Egyesült Államok, mint hegemon hatalom meghatározó szerepe érvényesül-e vagy pedig többé-kevésbé egyenlő erő képviselő pólusok alakulnak ki a mai világban – ezek a szakirodalomban is vitatott kérdések. Azt hiszem, a diplomáciában, a nemzetközi politikában olyan súlyos egyenlőtlenségek nincsenek, mint a gazdaságban, a világ gazdag és szegény, fejlett és elmaradott országait között, jóllehet nem mondhatom azt sem, hogy egyenlőség és kölcsönös függőségi viszonyok érvényesüljenek. Azt gondolom, hogy az Észak-Dél térvonal a legsúlyosabb, ami a mai világot megosztja. A lemaradó, leszakadó országoknak egyre kevesebb az esélyük a felzárkózásra, és ez a világ egésze szintjén olyan óriási ellentmondás, ami nagyon komoly robbanással fe-

nyegyet, és ami a fejlett országok számára sem kedvező megoldás. Ezt valamilyen módon meg kellene szüntetni. Viszont az is természetes dolog, hogy alig lehet különválasztani a gazdaságot, politikát, biztonságpolitikát egymástól. Természetesen meghatározó, hogy egy adott ország egy tárgyaláson milyen pozíciókat tud kihozni magának, noha itt is megvannak a határok. Magyarországnak például nincs érdemi belsőválasztási abba, hogy mikor válhat az Európai Unió vagy mikor válhat a NATO tagjává. A lépés a másik oldalé, s ezt el kell, hogy fogadjuk. Pozícióinkat javíthatjuk diplomáciai eszközökkel, javíthatjuk – javítanunk kell – azt a képet, ami az európai országokban Magyarországról kialakult, de alapvetően a helyzetet nem tudjuk megváltoztatni, és alapvető befolyással az események menetére még a legkiválóbb diplomáciai eszközök alkalmazásával sem tudunk hatni. A feladatunk itt Magyarországon az, hogy alapvetően alkalmazkodjunk a nemzetközi folyamatokhoz és megpróbáljunk saját mozgásterünkön belül minél ügyesebb diplomáciát, külpolitikát folytatni.

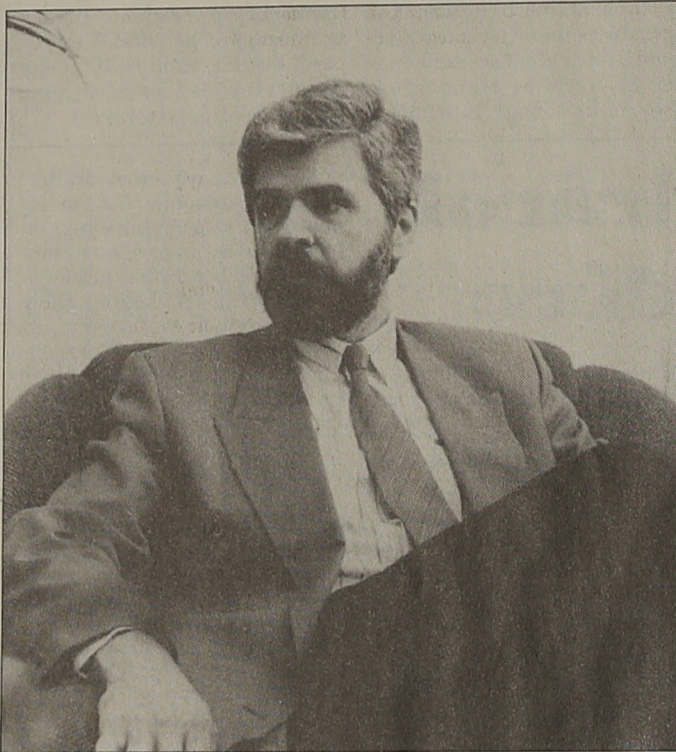
Milyen perspektívával engedi útjára a nemzetközi kapcsolatok tanszék a friss diplomákat? A mai diplomáciai gyakorlatot figyelembe véve hihetnek-e a diplomáciai munka hatékonyságában? Mi a véleményed, vannak-e a diplomáciának határai?

Nincsenek. Meggyőződésem, hogy olyan esetnek nem szabad bekövetkeznie, hogy radikális eszközökhöz, fegyverekhez kelljen nyúlni. A diplomácia, illetve a nemzetközi jog eszközeivel minden problémát meg kell tudni oldani. Ehhez viszont rendkívül jól képzett diplomatakra van szükség és a feltételrendszernek, a nemzetközi környezetnek is megfelelőnek kell lenni. A jelenlegi feltételek nem mindenben kedveznek ennek. Az a bizonytalanság, amely az elmúlt években kialakult, s amely a bipoláris, konfrontáló, mégis egyfajta egyensúlyt és kiszámíthatóságot jelentő nemzetközi rendszer széthullásával jelentkezett, a kiszámíthatatlanság, újfajta biztonsági veszélyforrások, fenyegetések kialakulása, amelyek kezelésére e pillanatban úgy tűnik, még nincs kellő megoldás, a nemzetközi feltételrendszer nem javította. Nem javítja az sem, hogy azok a nemzetközi szervezetek, amelyeknek ezen a téren fontos szerepet kellene játszaniuk, maguk is komoly reformra szorulnak, a helykeresés állapotában vannak. Alapvetően olyan nemzetközi feltételrendszer állt elő, amelyre mind többen alkalmazkazzák a realista teoretikusok által használt anarchikus nemzetközi rendszer kifejezést. Elég hosszú időnek kell még elteltie ahhoz, hogy egyfajta „rend”, átláthatóság, kiszámíthatóság ala-

kuljon ki ismét. A fegyveres harcok hosszú évekig elhúzódhatnak még – gondolok itt déli szomszédainkra vagy a Csecsenföldre –, amelyek esetében a tárgyalások, a felhívások, különböző akciók, békekeretek, mint ismeretes, eddig eredménytelenek voltak. A nemzetközi közösség mégsem fogadhat el olyan megoldást, amikor bármelyik fél teljes katonai győzelemmel, hódítással legalizálja valamiféle helyzetet. Ahhoz, hogy ezekre a kérdésekre megoldást lehessen találni, a nemzetközi feltételrendszernek is meg kell változnia. Előre kell haladniuk ugyanakkor bizonyos fejlődési folyamatoknak, amelyek Európa keleti vagy déli részén eddig nem, vagy másként mentek végbe, mint Nyugaton.

Az elmúlt években heves vitát váltott ki a szakirodalomban az a huntingtoni hipotézis, hogy a civilizációk között fognak a következőkben kirobbanni a konfliktusok, mivel az értékek, normák közötti ellentétek sokkal nehezebben áthidalhatók, mint a gazdasági vagy politikai törésvonalak mentén keletkezett feszültségek. Én ezt a véleményt nem osztom, szerintem a problémákat – beleértve a civilizációs konfliktusokat is – meg lehet és meg kell oldani diplomáciai eszközökkel, illetve a nemzetközi jog segítségével.

H. E.

tanszékeiről, karairól kapcsolódtak be kiváló szakértők a képzésbe. Mellettük a legkülönbözőbb külső szakembereket hívtuk meg: újságírókat, médiaszakembereket, tévés és rádiós személyiségeket és ezt a gyakorlatot a jövőben is meg kívánjuk tartani, azzal

A megelőző rendszerben a diplomataképzésnél elsősorban a szovjet irányultság érvényesült jelentős részben. A rendszerváltás hozott-e változást ezen a téren?

A magyar diplomaták egy jelentős hányadát valóban Moszkva képezte, az IMO, de ugyanakkora hányadát a nemzetközi kapcsolatok tanszék. A tanszéknek pedig már a hetvenes évek végén szoros kapcsolata alakult ki például a bécsi Diplomáciai Akadémiával, vagyis oktatási tevékenységében már régóta nagyon fontos szerepet játszottak a nyugati partneriskolákkal kialakított szoros partnerkapcsolatok, és az, hogy állandóan korszerűsödött az oktatási struktúra, figyelembe véve a nyugati országokban felhalmozódott tapasztalatokat. Időközben a moszkvai képzés aránya minimálisra csökkent. Még változatlanul tanulnak kint leendő magyar diplomaták, de

elenyésző számban, ugyanakkor megnőtt a lehetőség különböző nyugat-európai, amerikai képzésben való nagyszámú részvételre. Ezzel együtt úgy gondolom, hogy a magyar diplomataképzésnek a bázisa Magyarországon kell, hogy legyen és ebből a szempontból továbbra is az egyedüli ilyen jellegű oktatást végző intézmény a nemzetközi kapcsolatok tanszéke, illetve a BIGIS. Az is köztudott, hogy a tanszék korábbi szoros kapcsolata a Külügyminisztériummal változatlan. Éppen az elmúlt hetekben került napirendre a Külügyminisztériumban a külügyi oktatás, a diplomataképzés megvitatása. A kérdéssel foglalkozó miniszteri értekezletre én is meghívást kaptam, sőt

mindig helyt kapnának a partneriskolák legfrissebb eseményei, a változások, új programok. Mindehhez megpróbálunk támogatást szerezni, mert enélkül ez is nehezen működtethető. Most dolgozunk azokon a programokon, amelyeken reményeink szerint a jövő évtől kezdve a szövetség eredeti céljait, a tagiskolák közötti kapcsolatok fejlesztését fogják megvalósítani. Elsőnek egy közös nyári egyetemet tervezünk jövő évben kísérletképpen, de több más alternatívánk is van. Változatlanul hiszem, hogy a szövetség nagyon nagy jelentőségű. Korábban ugyanis – bármilyen fureszán hangzik – elsősorban nyugat-európai, amerikai hasonló profilú iskolákkal voltak kapcsolataink és szinte nem is tudtunk arról, hogy itt a régióban milyen tevékenység folyik az egyes országokban, hogyan oldják meg a külügyi képzést.

Az újságíróképzésnek országszerte reneszánsza van. A karon és a nemzetközi tanszék vonzásában létrehozott kommunikációs másodszakirány miben különbözik a többi egyetem újságíró-, médiaképzésétől?

A társadalomtudományi karon indítottuk be a kommunikációs másodszakirányt az 1993/94-es tanévben. Először bizonyos tárgyak meghirdetésével kezdtük és tavalytól indult másodszakirányként. Nagy iránta az érdeklődés, azt hiszem, hogy egy hiánypótló vállalkozásról van szó.

Az újságíróképzésnek a közgazdaság-tudományi egyetemen hagyományai is vannak: a mai magyar médiaszakemberek, újságírók nagy hányada itt végzett.

Megemlíthetem, hogy a nemzetközi szakon már korábban is oktatunk több ilyen jellegű tárgyat, mint például a nemzetközi sajtó és tömegkommunikáció, vagy a nemzetközi kommunikáció, ezért is gondoltuk, hogy mindenképpen szükséges egy komplex képzés elindítása.

Örömmel említhetem meg, hogy a tavalyi FEFA-pályázat keretében egy kisebb összeget sikerült elnyerni a képzés támogatására. A nyár elején vagy ősszel

szerzi meg a szükséges tapasztalatokat és nem építi ki a legfontosabbat, a kapcsolatokat.

Fazakas Károly (V. évfolyam) neve az egyetemen összefonódott a Diák Sportkörrel, a sporttal. Ő maga focizott, kosarazott, hobbiszinten néha beállt a röplabdaháló mögé is.

Négy éven keresztül szervezett nemzetközi kosárlabdatornát a DSK elnökeként. Annak idején az ötletet egy hollandiai nemzetközi focitorna adta. Az első lépés az volt, hogy a karácsonyi üdvözlőlapok mellé csatolták a Közgáz kosárlabna-felhívását, melyre akkor 12 csapat jelentkezett. Megkezdődött a szervezőmunka, szállás, szponzorok keresése. Ez akkor még nem volt túl sikeres vállalkozás, az első tornát jelentős veszteséggel zárták. De a negatív végeredményt csak az anyagiak terén lehetett elkönyvelni, az eredményhirdetésekor a résztvevők lelkesedése, a köszönetek kárpótolták a fáradozásokért. Már akkor tudta, hogy lesz ennek folytatása. Olyannyira, hogy a következő három évben megkétszereződött a résztvevők száma, ma már a jelentkezéseknek a teremkapacitás szab határt. Kibővült a program, nemcsak versengésre, hanem városnézésre, kirándulásra, közös bulizásra is sor kerül a már visszajárónak számító nemzetközi csapatokkal.

Mennyire voltál magányos farkas a lelkesedéssel?

Igaz, hogy elég sok időt és energiát igényelt a szervezés, de minden évben találtam valakit, sőt legutoljára egy egész csapatot, akik szívesen csatlakoztak hozzám.

Hogyan sikerült ezt összeegyeztetned a tanulással, a vizsgákkal?

Szerencsére csak egyetlen alkalommal jelentett ez gondot, akkor viszont fél évet kellett halasztanom. Németor-

szági szakmai gyakorlatom miatt – bár már kint megkezdtem a torna előkészületeit – nem maradt elég idő a párhuzamos szervezkedésre és a vizsgákra való felkészülésre. Én pedig – kicsit talán megszállottként – az előbbi mellett döntöttem.

Tudtál profitálni akár anyagilag, akár a kapcsolatokat kiépítése terén a tornák megrendezésével?

Nem igazán. Bár mindenhol a cégek marketingrészlegével voltam kapcsolatban, mégsem épültem be egyik szponzorcsapatba sem. Ami pedig az anyagiakat illeti, már annak is örültem, hogy a tornákat sikerült nullszaldóval zárjunk.

Lesz valaki, akinek nyugodt lélekkel adod át a Diák Sportkör vezetését?

Van két alsóbb évfolyamos jelölt, akik közül majd a tagság választja meg az elnököt. Én már felkészítettem őket arra, hogy mi mindenre kell odafigyelniük, a tornaterem-beosztásoktól a házibajnokságokig, a felszerelés beszerzéséig. Szeretnék én is visszajárni – ha a munkám engedi – kosarazni a DSK-csapatban, részt venni a kispályás fociban.

Ha a munkád engedi... Mi az, ami a sporton kívül érdekel?

Az élelmiszeripar, illetve a fogyasztási cikkek marketingfeladatai. E téren külföldi szakmai gyakorlatom jelentett meghatározó élményt. A másik terület, ahol szívesen elhelyezkednék, a vezetői tanácsadás. De egyelőre ennek még csak a passzív oldalán állok, sorra adom be önéletrajzomat a különböző fejedvadászokhoz.

Mi történe akkor, ha nem maradna idő a sportra?

Elhíznék és valószínűleg nagyon hiányozna...

K. Á.

Sportmenedzselés „kicsiben”

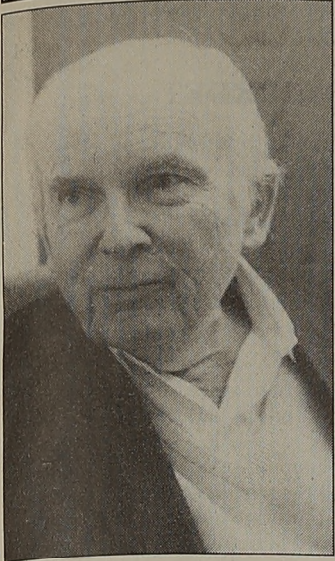
Mennyit keres ma Magyarországon egy sportmenedzser?

Nem tudom, mert a sportmenedzser kategóriáját nagyon szélesen lehet értelmezni. És azért sem vagyok annyira naprakész, mert közvetlen az egyetem után nem szeretnék ezen a pályán elhelyezkedni.

Hogyhogy?

Úgy gondolom, a sportmenedzselésből nem lehet megélni, legalábbis az első években, addig, ameddig az ember nem

A bostoni tanácsadó

Thomas Ryan üzletembarként dolgozott 1985-ig. A Gillette cég reklámozási osztályának helyettes vezetője volt, amikor nyugdíjba vonult. Azóta a Boston Universityn tanított a marketinggel és a szervezőmunkával kapcsolatos tárgyakat. 1993-ban úgy döntött, hogy maga személyesen eszközeivel megpróbál hozzájárulni a kelet-közép-európai gazdasági átalakuláshoz: eljött oktatónak egy itteni egyetemre. A Gillette nemzetközi osztályának vezetője tanácsát megfogadva választotta Magyarországot. Ryan professzor az ISC-ben tanított. Egy év után most hazatér.

– Mi jelentette a legnagyobb kihívást az ön számára itteni munkájában?

– Talán az, hogy figyelembe kellett vennem: egy gazdasági átalakulásban lévő országban vagyok. Az óráimat azzal kezdtem, hogy kijelentem: Nem állítom, hogy az Egyesült Államokban mi mindent nagyszerűen csinálunk, az azonban bizonyos, hogy sok mindenben meglehetősen jó teljesítményeket produkálunk, és ezekből érdemes tanulni. Óriási kontrastot jelent, hogy míg a korábbi centralizált gazdaságban a fogyasztónak nem volt választási lehetősége, addig most a termelők versenyeznek a vásárlókért. Ez utóbbi a korábbiaktól alapjaiban különböző szemléletet igényel. Előfordulhat például az is, hogy időnként teljesen örülnek, gazdaságilag irracionálisnak tűnő dolgok jelennek meg a piaci kínálatban, csak hogy ezen felül kell emelkedni: A piactudományban nem bírható felül a fogyasztó akarata, választása. Ez az első szempont, amit meg kell érteni.

– Összeegyeztethető az etika és a marketing? Elfogadható-e például, hogy az eladás érdekében nem világosítják fel a fogyasztókat pontosan egy-egy termék „mellékhatásairól”?

– A termékeket etikusan kell előállítani és eladni. Emlékszem olyan esetre, amikor egy

cég hatalmas költséggel visszavonta az üzletekből az egyik termékének minden darabját, mert kiderült, hogy valaki mérget tett a tubusok egy részébe. A termékek többsége sértetlen volt, mégsem dönthettek úgy, hogy csak bizonyos helyekről rendelik vissza az árujukat. Nem vállalhatták a kockázatot, s így elérték, hogy senkit sem ölt meg a mérge.

Számos vállalatnál dolgoztam az elmúlt évtizedek során. Szerencsésnek mondhatom magam, hisz mindegyik nagy

felelősséggel, etikusan szolgált ki fogyasztóit.

– Milyen élményeket szerzett Magyarországon?

– Nem bántam meg, hogy ezt a kelet-európai országot választottam. Budapest szép, az emberek barátságosak. Nyelvi problémáim legfeljebb vásárlás közben adódtak, de mindig akadt valaki, aki segített. Az egyetemet jól szervezték, élettelinek találtam, a gyerekek, a diákok nagyon érdeklődtek voltak a kurzusaimon. Jól éreztem itt magam.

Külföldi út diákoknak

Egyetemünk hat diákja tanulhat jövőre nyugat-európai társintézményekben annak a szerződésnek a keretében, amely a Kereskedelmi, Vendéglátó-ipari és Idegenforgalmi Főiskola, illetve a BKE, ezen belül az ISC között jött létre. A KVIF TEMPUS programjában részt vevő külföldi diákok az ISC-be járnak majd European Studies kurzusra, cserébe a jövő tanév első félévében kettő, a másodikban négy közgazdász diák juthat el a TEMPUS-program segítségével öt nyugat-európai egyetemre. Kiválasztásuk a hagyományos kritériumok alapján (jó szakmai teljesítmény és nyelvtudás) történik. A részletekről érdeklődni és jelentkezni a nemzetközi kapcsolatok osztályán lehet. Aki az első félévben akar utazni, annak legkésőbb június 19-én, hétfőn délig le kell adni jelentkezési lapját az NKO-n (főépület 215. szoba).

Angol nyelvű ISC-kurzusok az 1995/96-os tanévben is Új lehetőségekkel!

Az egyetem harmad-, negyed- és ötödéves hallgatói továbbra is tandíjmentesen tanulhatnak egy vagy két tárgyat az ISC-ben, angol nyel-

a) magyar törzs-, ill. szakiránytárgy helyettesítése

A tanszékkel történt megállapodás alapján meghatározott kurzusokat a hallgatók felvehetik angol nyelven, ezzel kiváltva a megfelelő magyar nyelvű tárgyat. Az adott kurzus az in-

ven. A tantárgyak felvételekor három lehetőség közül választhatnak (melyekre eltérő tanulmányi követelmények és szabályok vonatkoznak).

b) szabad alternatív tárgyak felvétele

Bármelyik ISC-kurzus (természetesen az előző pontban említett tantárgyak is beleértve) felvehető szabad alternatív tárgyként. Az indexbe a tan-

tárgy szintén előre és angol címmel kerül be. A tantárgy elvégzésére ugyanazok a tanulmányi követelmények vonatkoznak (Katalógus és syllabus).

c) audit hallgatóként való bekapcsolódás

Amennyiben van hely a kiválasztott kurzuson, a hallgatók audit rendszerben is bekapcsolód-

hatnak az ISC programjába. (Az indexbe ez a tárgy fakultatívként kerül be.)

Jelentkezés módja:

Az érdeklődő hallgatók az ISC-irodában juthatnak hozzá a részletesebb információt nyújtó tájékoztató füzethez (Information Bulletin for Hungarian Students) és a kitöltendő adatlapokhoz. A jelentkezés a kitöltött adatlapok leadásával és a regisztrációs díj (1000 Ft) befizet-

tésével történik. (Ezt az összeget az ISC a Hallgatói Tagozat részére ajánlja fel. Amennyiben a kurzus nem indul, vagy a hallgató órarendi ütközés miatt nem tudja felvenni, a díjat az ISC visszafizeti, legkésőbb a regisztrációs időszak végéig – 1995. szeptember 15.)

A jelentkezés időpontja:

1995. június 23-ig lehet jelentkezni a tantárgyakra. Amennyiben órarendi változtatás miatt a választott tantárgyat szeptember-

ben mégsem tudja a hallgató felvenni, a regisztrációs időszak alatt változtathat, illetve jelentkezését lemondhatja.

Felvétel:

Amennyiben túljelentkezés fordul elő, az alábbi tényezők befolyásolják az elfogadásról hozott döntést:

1. jelentkezés időpontja

2. órákon való részvétel
3. tanulmányi eredmény
További információ és jelentkezés az ISC-irodában (Főépület 136-os szoba).

Nőkről nemcsak nőknek

Érdeklődéssel lapozgattam az idei TDK-konferencia Women's Studies szekciójának dolgozatait: Egymással élni, A női alkoholizmus, Nők a volánánál, Női bűnözés, A nők is felnőnek, ugye? A sokszínűségükön túl vonzóvá éppen az tette, hogy valamennyi a nőkről szól.

Szuromi Ágnes dolgozata, az Egymással élni, a rendelkezésre álló szakirodalom alapján jó áttekintést nyújt a nők és a férfiak közötti biológiai, pszichológiai különbségekről.

Miben is különbözik egymástól férfi és nő? Tényleg így születünk, hogy agyunk

egy bizonyos szerepre van programozva, vagy csakis a társadalom tesz minket más-sá? Esetleg az igazság valahol középen van? Külső különbség, hogy a női izom erő kifejtésének átlagértéke a férfiakéhoz képest 7-10 százalékkal kevesebb. A női vér, hogy a nők élettanilag kevésbé stabilak, ám szervezetük biológiailag kiegyensúlyozottabb. Míg a nyolcvanéves kort minden második nő eléri, a férfiak közül csak minden negyedik.

Az intelligenciateszt szerint férfi és nő azonos értelmi színvonalon áll.

A férfiak között több az értelmi fogatékosság, de a kiugróan magas intelligenciájú is. A nők többnyire a skála közepén helyezkednek el. A férfiak kevéske egyserre több, más jellegű feladatra is koncentrálni. A nők viszont könnyebben észreveszik a dolgok új vonatkozásait, s így közelebb jutnak a probléma megoldásához. A pszichológiai különbségek között a leglényegesebb, hogy az érzelmeik felismerésében a nők jobbak, mint a férfiak. A férfiak bizonyos érzelmi többletet okozó helyzetben erőteljes fizikai reakcióval válaszolnak, noha külsőleg nyugodtabbnak látszanak, mint a nők. Ez a visszafojtott érzelmi állapot hosszú távon káros. A férfiaknak nagyobb az önbizalma, magabiztosabbak a nőknél. Ezt bizonyítja a dolgozat írója azzal a „mini felméréssel” is, amit közgazdász hallgatókkal végzett önértékeléseikről.

Szuromi Ágnes dolgozatával második helyezést ért el.

A nők a volánánál című dolgozat írója, Szaka Szilvia olyan témát választott, amit a szakirodalom még nem dolgozott fel. Célja, hogy a rendelkezésre álló statisztikák és források alapján következtetéseket vonjon le arra vonatkozólag, hogy a női gépkocsivezető nembeli sajátosságainál fogva mennyire tér el a volán mögött a férfiaktól.

A legfiatalabb korosztály

a nőkben rejlő félelem pozitív tényező,

ami hozzájárul, hogy a nők kevesebb számú közlekedési balesetet idéznek elő. A nők vezetési stílusa a gyakoribb érzelmi ingadozások következtében (bánat, bosszúság, gond) nagyobb eltéréseket mutat, mint a férfiaké. Viszont míg a férfiak hajlamosak a közlekedési partnert személytelenek tekinteni, addig a nők reálisabbak, és jobban értékelik az emberi életet. A női gépjárművezető minden korban érettebb, mint a férfi, kiegyensúlyozottabb, jobb az önkontrollja, körültekintőbb és könnyebben fogadja a kritikát, mert nem tekinti presztizskérdésnek a vezetésben való gyengeségeit.

A dolgozat írója összefoglalójában úgy véli, hogy bár vannak eltérések a két nem között a vezetési stílusban, a nembeli adottságok miatt, de nem mondhatjuk, hogy a nők kevésbé alkalmasak a gépjárművezetésre, mint a férfiak.

Szaka Szilvia ezzel a dolgozatával a szekció harmadik díját nyerte el.

Jó témaválasztásnak bizonyult a Női bűnözés, Burkus Sarolta és Tóth András közös dolgozata. A bűnözés többéves tendenciáján belül vizsgálta a női bűnözés okait, jellemzőit és aggasztó növekedését. A férfi és a női bűnelkövetők közötti arány állandónak tekinthető. A nők évi átlagban 10-13 százalékkal, a férfiak

40-50 év közötti nők kiemelkedése a bűnelkövetésben tipikus.

Cselekményeik: becsületsértés, hamis vád, rágalmozás, testi sértés. Meglepő, hogy a nők száma milyen nagy az emberlétben. Több mint kétharmadát azok az okok váltják ki, melyet a velük élő családtagokkal kapcsolatos tartós válság jellemez. A bűncselekményt rendszerint tartós elkeseredés váltja ki.

A jövőben a női bűnözésben is számítanunk kell bizonyos fokú emelkedésre. A nők térnyerése a közép-szintű gazdasági vezetőkben, az úgynevezett bizalmi állásokban a vagyon elleni bűncselekmé-

87-90 százalékkal szerepelnek az összes bűnelkövetők között. Jelentősen magas a női elkövetők száma néhány bűncselekményben, így az önkiszolgáló bolti lopásokban, devizabűncselekményekben, gyermekölésben.

A férfiak bűnbe sodródása sokkal gyakoribb, mint a nőké. A férfiak részesedése az ismertté vált bűncselekményekből nyolcszor nagyobb, mint a nőké.

A női elkövető műveltségi színvonala tekintetében legnagyobb részben (67 százalék) általános iskolai végzettségű. Emelkedik a középiskolai végzettségű bűnelkövetők száma (9 százalékról 19 százalékra).

A házasságban élő nők aránya nagyobb a bűnelkövetésben (44 százalék). A női bűnözők közel 80 százaléka tekinthető büntetlen előéletűnek, míg a férfiak 40 százaléka visszaeső.

A női tettesek jellemzői: fokozottabb szívósság jellemzi a cselekmény véghezvitelében. Óvatosabbak, mint a férfiak, aprólékos manipulációkat alkalmaznak, ellenállnak egy-két merészebb akcióval való gyors megoldásnak.

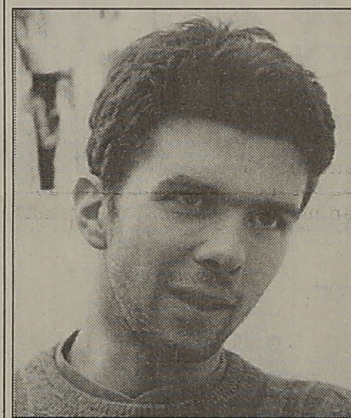
A női bűnelkövetés okai: a terheség alatti kriminális fogékonyság megnövekedése részben a központi idegrendszer erős igénybevételével vezethető vissza.

nyek intellektuális formáinak bővülését vonja maga után.

Marketing party

Záróbulit szervez a marketing szakirányos hallgatók számára a marketing tanszék június 15-én óttól nyolc óráig, az első emelet déli teraszán. Minden érintettet szeretettel várnak.

„A nők is felnőnek, ugye?”

hogy az elmúlt időszakban a család nem volt felkészülve a feladatára, mert magukon hordozták a kiszolgáltatás és a kiszolgáltatottságból adódó hatásokat, amelyek az egész társadalomra is jellemzők voltak.

– De bizonyára figyelembe vetted azt a tényt is, hogy a múlt rendszerben nagyon sok nő tanult tovább, vezető állást töltött be, és így az önállósodás lehetősége sok nő számára biztosított volt.

– Ez valóban így van. Azonban tudomásul kell venni, hogy a felnőtté válásnak nem eszköze, hogy valaki elvégez egy egyetemet, és ezek után családot alapít. A felnőtté váláshoz mindez nem elegendő, noha ebben a formában már valóban nagyon előrehaladt a női önállósodás. Más kérdés viszont az, hogy mindezt a családon belüli munkamegosztás sajnos vissza tudja fejleszteni. Ezért tartom azt, hogy nem csupán női kérdés ez a típusú felnőtté válás. Ez a szűken vett női téma a férfiakra is kiterjeszhető, mert az én nézetem szerint e tekintetben legalább olyan kiszolgáltatottak a férfiak is, mint a nők, csak különböző okoknál fogva ez a kiszolgáltatottság nem látható.

– A későbbiekben is szeretnéd ezzel a témával foglalkozni?

– A témám igazából az, hogy a felvilágosodás utáni korszakban az emberek önállósága miképpen alakult. A dolgozatból kiderült – magam is sejtettem –, hogy egy olyan elméleti vázra építkeztem, amit sok más tudományos oldalról is meg kell majd támogatni. Hogy ha a jövőben ezzel a témával fogok foglalkozni, akkor a szűken vett női aspektust a férfiakra is kiterjesztem. Azt kívánom vizsgálni, hogy a szocializáció hogyan befolyásolja az emberek cselekvését, ami részben magyarázza azt a helyzetet, amin a mostani európai civilizáció, kultúra, illetve az ezen alapuló nyugati civilizáció alapszik.

– Hogy fogadtad az első díjat?

– Írással nemigen foglalkoztam korábban. Gondolkozni szoktam. Ezt a dolgozatot egy hónap alatt írtam, miután összevettem a korábbi munkáimat. De mindezt jóval több gondolkodás előzte meg. Nem tudtam, hogy ebben a szekcióban hogyan fogadják a gondolataimat. Koncz Katalin tanárnő értékelése bátorított, és az első díjnak nagyon örültem.

